

INCIPIT REGULA SANCTI BASILII EPISCOPI CAPPADOCIÆ AD MONACHOS.

Humanum genus diligens Deus, et docens hominem scientiam (*Psal. xciii*), his quidem quibus docendi contulit gratiam, præcepit per Apostolum (*II Tim. iii*), permanere in doctrina : his vero qui ædificari divinis institutionibus indigent, per Moysen protestatur, dicens : *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; presbyteros tuos, et dicent tibi (Deut. xxxii)*. Propter quod necesse est, nos quidem quibus ministerium verbi creditum est, in omni tempore paratos esse et promptos ad instructionem perfectionemque animarum : et quædam quidem in communi Ecclesiæ auditorio simul omnibus de præceptis Domini contestari; quædam vero secretius perfectioribus quibusque disserere, et inquirentibus manifestare, atque interrogare volentibus de fide et veritate Evangelii Domini nostri Jesu Christi, et de conversatione perfecta, copiam nostri sermonis facultatemque præbere, qua possit ex his perfectus effici et consummatus homo Dei. Vobis autem convenit nullum tempus vacuum præterire, quo minus ad ea quæ communiter cum omni Ecclesia discitis, etiam secretius de eminentioribus et perfectioribus inquiretis : ut omne ævum vitæ vestræ in inquirendo de melioribus et percontando de utilioribus transigatis. Quoniam ergo et in hoc nos congregavit Deus, ut paululum quid a molestiis segregati turbarum silentii agamus et quietis; neque in aliud opus animum demus, neque residuum temporis somno rursus et remissioni corporeæ mancipemus; sed in inquisitione et sollicitudine medium noctis hoc, quod superest spatium, exigamus, adimplentes illud quod dictum est per beatum David : *Beatus qui in lege Domini meditabitur die ac nocte (Psal. i)*. Si quid ergo unusquisque vestrum deesse sibi ad scientiam putat, ad communem id proferat inquisitionem. Facilius enim pluribus simul conferentibus, si quid difficile vel obiectum videtur esse, clarescet, Deo sine dubio invenienti gratiam quærentibus largiente. Sicut ergo nobis necessitas imminet, et secundum illud Apostoli, *væ mihi erit, si non evangelizem (I Cor. ix)*; ita etiam vobis, si ab interrogatione et inquisitione cessetis, vel si remissiores ac resolutiores ad ea implenda quæ recta inventa fuerint, simile discrimen impendit. Propterea enim et Dominus dixit : *quia sermo quem locutus sum vobis, ille iudicabit vos in novissimo die (Joan. xii)*. Et iterum : *Servus qui ignoravit voluntatem domini sui, et non fecit digna, plagis vapulabit paucis : qui autem cognoverit, et fecerit contra voluntatem domini, vapulabit plurimis (Luc. xii)*. Oreinus ergo misericordiam Domini, ut et nobis verbi inculpabile tribuat ministerium, et vobis fructuosum doctrinæ concedat eventum. Tanquam ergo scientes quia stabunt ante faciem ve-

stram verba hæc ante tribunal Christi; *Arguam enim te, inquit, et statuam ea ante faciem tuam (Psal. xliix)*; ita et intendite animum vigilanter ad hæc quæ dicuntur, et ad opus dignum quæ audistis, festinanter adducite : *Quia nescimus qua die, vel qua hora Dominus noster veniet (Matth. xxiv)*.

PRIMA INTERROGATIO FRATRUM.

Quoniam dedit nobis sermo tuus potestatem ut interrogemus, primo omnium doceri quæsumus si ordo aliquis est et consequentia in mandatis Dei; ut aliud quidem sit primum, et aliud secundum, et sic per ordinem cætera : an omnia mandata ita sibi invicem cohæreant, et sint æqualia, ut unde voluerit quis possit initium sumere, tanquam in modum circuli vel coronæ.

RESPONSIO. Interrogatio vestra antiqua est, et olim proposita in Evangelio, in eo cum accedens ad Dominum quidam legis doctor ait : *Magister, quod est mandatum primum in lege?* Et Dominus respondit : *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex totis viribus tuis; hoc est primum et maximum mandatum. Secundum vero simile huic : Diliges proximum tuum sicut teipsum (Matth. xxii)*. Ipse ergo Dominus ordinem mandatis imposuit : primum dicens et magnum esse mandatum, Deum ex toto corde et ex tota mente diligere; secundum vero ordine et consequentia, et quod illi esset simile per virtutem, imo quod illud expleret et quod penderet ex primo, diligere proximum sicut seipsum. Sed et de aliis similiter in sanctis Scripturis invenies; et servatur, ut ego arbitror, in omnibus mandatis ordo quidam et consequentia præceptorum.

INTERROGATIO II.

Quoniam igitur de charitate Dei primum ais esse mandatum, inde nobis primum omnium dissere. Nam quia oportet diligere audivimus, quomodo tamen hoc possit impleri desideramus addiscere.

RESPONSIO. Optimum sumpsistis sermonis exordium, et proposito nostro valde conveniens. Deo itaque juvante, nos quod dicitis, faciemus. Sciendum ante omnia est quod mandatum istud unum quidem videtur esse; sed omnium in se mandatorum virtutem complectitur et constringit, ipso Domino dicente : *Quia in his duobus mandatis universa lex pendet et propheta (Matth. xxii)*. Ne tamen nos per singula discutere aggrediamur ordinem mandatorum; alioquin videbimur totum opus introducere in partes : sed quantum ad propositum sufficit, et præsens ratio postulat, inquiremus : illud ante omnia designantes, quod omnium mandatorum quæ a Deo accepimus virtutes in nobismetipsis insitas gerimus. Quo scilicet neque difficultas in nobis sit, tanquam novum aliquid et alienum a nobis expectatur; neque rursus elationis dari nobis aliqua videatur occasio, si putemus nos plus aliquid offerre Deo

quam ab ipso in natura nostræ creationis accepimus. Quoniam quidem ea quæ nobis a Deo insita sunt, si recte et competenter moveamus in opus, hoc est secundum virtutem vivere. Si vero naturæ beneficia corrumpamus, hoc est in malitiam vergere. Est ergo mali ista definitio, non recte uti motibus animi a Deo nobis insitis. Et rursum virtutis ista definitio, recte uti, id est secundum mandatum Dei, et secundum conscientiam, animi motibus a Deo insitis. Cum ergo hæc ita se habeant, idem hoc inveniemus etiam de charitate constare. Mandatum accepimus diligere Deum. Dilectionis virtutem in ipsa statim prima conditione a Deo anima sibi insitam gerit: in quo nequaquam extrinsecus testimonio indigemus: unusquisque enim in semetipso et ex semetipso horum quæ dicimus sumit indicia. B Omnis homo desiderat omne quod bonum est, et affectu quodam naturali constringimur ad omne quod bonum putamus. Sed et erga consanguineos et carnis proximos, nullo docente, in amore constringimur: his quoque quorum affectum et beneficia accepimus, omni affectu et officiis copulamur. Et quid aliud tam bonum habetur quam Deus? Imo quid aliud bonum, nisi solus Deus? Qui decor? qui splendor? quæ pulchritudo, quam naturaliter diligere provocamur, usquam talis qualis in Deo est et esse credenda est? Quæ usquam talis gratia? quæ amoris flamma, quæ et animæ secreta et interiora succendat, sicut amor Dei inflammare debet mentis arcana? præcipue si sit ab omni pollutione purgata; si sit munda anima, et quæ vero affectu dicat: *Quoniam vulnerata charitate ego sum* (*Cant. iii*). Ineffabilem prorsus ego sentio amorem Dei, et qui sentiri magis quam dici possit. Inenarrabilis quædam lux est: etiam si fulgura, si coruscum adhibeat, vel comparet sermo, non patitur, non recipiet auditus. Si luciferi fulgores, si Lunæ splendores, si ipsum solis lumen assumas, ad comparisonem gloriæ illius obscura sunt omnia, et multo tetriora, quam si cæca nox et obscuritate profunde caliginis mersa limpidissimo meridiani solis lumini comparetur. Decor iste corporeis oculis non videtur, anima sola et mente conspicitur. Qui decor si ejus forte sanctorum mentem animamque perstrinxerit, flagrantissimum in eis amoris sui stimulum defigit. Propterea denique velut amoris cujusdam ignibus tabescens, et præsentem vitam perhorrescens, dicebat aliquis ex eis: *Quando veniam, et apparebo ante faciem Dei* (*Psal. xli*)? Et iterum dicebat istius ardoris ignibus flagrans: *Sitivit anima mea ad Deum rivum* (*Psal. xxvi*). Et insatiabiliter ardens ejus desiderio orabat, ut *videret voluntatem Domini, et protegeretur in templo sancto ejus* (*Ibid.*). Ita ergo naturaliter et concupiscimus quæ bona sunt et amamus. Nihil autem, ut diximus, tam summum bonum est quam Deus: et ideo debito quodam exsolvimus hanc quam ab eo accepimus charitatem. Quæ utique si denegetur, et non exsolvatur, iræ nos inexcusabiliter obnoxios facit. Et quid dico iræ obnoxios? Quæ enim poterit esse major ira, quæ ultio gravior, quam hoc

ipsum si accidat nobis, alienos effici nos a charitate Dei? Quod si parentibus inest naturalis affectus erga eos quos genuerunt; et non solum hoc in hominibus, verum etiam in mutis animalibus invenitur: videte ne inveniamur vel pecudibus hebetiores, vel belluis feris immaniores, si nullo erga Genitorem constringamur affectu. Quem etiamsi quantus et qualis sit scire non possumus, ex hoc tamen solo quod ex ipso sumus, venerari et diligere parentis debemus affectu, atque indesinenter erga ejus memoriam pendere, sicut erga genitrices suas faciunt parvuli. Sed multo amplius multoque promptius; quanto et immensorum nos beneficiorum ejus obnoxios semus. Quod ipsum nobis commune esse puto etiam cum cæteris animalibus: meminerunt namque etiam illa, si quid eis quis contulerit bonum. Si mihi non creditis, audite Prophetam dicentem: *Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepium domini sui* (*Isa. i*). Absit autem de nobis dici ea quæ sequuntur: *Quia Israel me non cognovit, et populus meus me non intellexit* (*Ibid.*). Quod si etiam eos qui beneficii aliquid nobis contulerunt, nullo docente diligimus, et omni studio, quantum fieri potest, referre gratias nitimur; quomodo sufficiemus gratiam referre beneficiis Dei, quæ tanta sunt, ut effugiant numerum; et talia, ut sufficiat unum aliquod ex omnibus per totam vitam nostram efficere nos obnoxios largitori? Nam omitto cætera omnia, quæ quidem et ipsa magna sunt et præclara, verum a majoribus et melioribus, velut stellæ quædam splendidioribus solis radiis obteguntur; quoniam quidem nec tempus nobis est amplius dilatare sermonem, ut possimus etiam de minimis divina erga nos enumerare beneficia. Sileamus igitur quotidianos solis ortus, et unius lampadis fulgore illuminatum universum mundum. Sileamus lunæ circuitus, aeris permutaciones vicissitudinesque; imbres ex nubibus, flumina fontesque de terra; latitudines atque altitudines maris: universitatem terræ, ac nativitates eorum animantium quæ in aquis gignuntur, et quæ coalescunt vel oriuntur in terris, nostris ministeriis vel usibus deputata. Hæc ergo omnia et cætera innumeralia prætermitto: hoc solum, quod ne volenti quidem præterire possibile est, silere non possumus: et quamvis reticere gratiam non sit possibile, multo tamen impossibilius est ut dignum est et ut competet proloqui: hoc, inquam, quantum est, quod scientiam sui donavit homini Deus, et rationale animal esse fecit in terris, et ineffabilis paradisi abuti voluptate ac decore concessit? quemque serpentis arte deceptum, et in peccatum lapsum, ac per peccatum in mortem devolutum, nequaquam despexit; sed legem in adjutorium dedit, præfecit angelos, destinavit prophetas; conatus malitiæ comminationum severitate compeçcuit; bonorum desideria munificentissimis repromissionibus provocavit, et finem utriusque viæ nostræ in multis imaginibus præsignavit. Verum cum post hæc omnia in malis nostris incredulitatibus durarem, non est aversus, nec dereliquit nos pii

mini bonitas; neque cum beneficiis ejus essemus A ingrati, avertere potuimus et excludere misericordiam ejus a nobis: sed revocamur a morte, et iterum vivificamur per Dominum nostrum Jesum Christum, *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens (Phil. 11). Infirmittates nostras accepit, et ægri-tudines nostras portavit, et pro nobis vulneratus est, ut livore illius sanaremur (Isa. LIII). Et a maledicto nos redemit, factus pro nobis maledictus (Gal. III). Et morte turpissima condemnatus est, ut nos revocaret ad vitam. Nec sufficit ei vivificare nos mortuos, sed et divinitatis suæ participium tribuit, et munus æternitatis indulget; et supra omne quod vel petere vel intelligere possumus, credentibus vel diligentibus se præparat, quod oculus B non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (I Cor. II; Psal. cxv). Quid ergo retribuemus Domino pro omnibus quæ retribuit nobis? Verum ille tam benignus et clemens est, ut ne retributionem quidem reposcat; sed sufficit ei ut pro his omnibus quæ largitus est diligatur. Quis ergo ita irremediabiliter ingratus est, ut propter tanta et talia beneficia non diligat largitorem?*

Et de charitate quidem Dei ista sufficiant: propositum namque est, ut superius diximus, non omnia dicere, impossibile enim est; sed breviter et succincte commemorare ea quæ amorem Dei inserere animæ et suscitare sufficiant. Consequens jam nunc est, etiam de eo mandato, quod ordine et virtute secundum diximus, explicare. Et quidem quoniam lex eas virtutes quæ animæ a Creatore insitæ sunt, climet et excolat, jam superius diximus. Quia ergo præcipimur diligere proximos sicut nos ipsos, videamus etiam si inest nobis virtus et facultas ad hujus quoque mandati expletionem. Et quis ignorat quoniam humanum animal et communicabile homo est, et non agreste aliquod ac ferum? Nihil enim tam proprium est naturæ nostræ, quam alterum alterius indigere, et requirere invicem, ac diligere quod requiritur. Quia ergo Dominus harum in nobis virtutum semina seminavit, sine dubio horum etiam fructum requiret, et testimonium nostræ erga se dilectionis dilectionem accipiet proximorum. In hoc enim, inquit, scient omnes, quia mei discipuli estis, si invicem diligatis (Joan. XIII). Et ita in omnibus ista mandata conjungit, ut etiam misericordiæ opera quæ in proximo fiunt, transferat in semetipsum. *Esurivi enim, inquit, et dedistis manducare mihi (Matth. xxv). Et reliqua quæ in proximo gesta sunt, se dicit esse perpersum, cum adjecit: Quandiu fecistis uni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis (Ibid.). Ergo per primum completur et secundum; per secundum vero ascenditur et reditur ad primum: ut qui diligit Dominum, sine dubio diligat et proximum. Ait enim Dominus: Qui diligit me, mandata mea custodit. Hoc est autem mandatum meum, inquit, ut invicem diligatis (Joan. XIV et XV). Ita et qui diligit proximum, explet in Deo charitatem; quia ipse in se recipit*

quidquid confertur in proximum. Et quidem in his qui initia habent ad timorem Domini, et ad primos aditus religionis accedunt, prima institutio est utilior per timorem, secundum sententiam sapientissimi Salomonis, dicentis: *Initium sapientiæ timor Domini (Prov. 1)*. Idipsum etiam in psalmis legitur (*Psal. cx*). Vos vero fratres, qui jam parvuli in Christo esse desiistis, nec ultra lacte indigetis, cibos solidos ex dogmatum firmitate perquirite, ad nutriendum et pascendum interiore hominem (*I Cor. III*); quo per eminentiora quæque mandata perveniat ad perfectum, et in omni, quæ in Christo esse veritate, confirmetur. Observandum sane est ne forte copiosioris gratiæ pondus causa nobis gravioris condemnationis existat, si ingrati inveniamur in muneribus largitoris. Illud autem ante omnia considerandum est, quia nequæ aliud ullum mandatum, neque hoc quod de charitate Dei et proximi præcipitur, implere quis poterit, si per varias et diversas occupationes animus aberret. Sed neque artificium ullum, vel ullius industriæ disciplinam possibile est adipisci eos qui frequenter ex aliis ad alia transferuntur. Omni ergo custodia oportet nos servare cor nostrum, ne forte desiderium Dei mala desideria et sordide cogitationes depellant nostris animis ac detrudant (*Prov. IV*); sed e contrario assidua recordatione et memoria Dei, formam quodammodo ac figuram ejus animæ nostræ signaculis singuli infigamus, quæ nullis queat perturbationibus aboleri. Sic enim et desiderium in nobis divinæ charitatis accenditur, dum frequens ejus memoria mentem atque animum illustrat; et ad opus mandatorum Dei erigimur ac suscitamur. Et ex ipsis rursus charitatis operibus vel conservatur Dei in nobis charitas, vel augetur. Et hoc puto ostendere volentem Dominum dicere, aliquando quidem: *Si diligitis me, mandata mea servate (Joan. XIV)*; aliquando autem: *Si facitis quæ ego dico vobis, permanetis in charitate mea; sicut et ego servavi mandata Patris mei, et maneo in charitate ejus (Ibid.)*. Ex quibus elocet nos, prospectum operis nostri debere ex sua voluntate pendere; ut tanquam speculum quoddam ipsum habentes, et semper ad ipsum respicientes, opus nostrum fixo ad ipsum cordis oculo dirigamus. Sicut enim artificia quæ in hac vita sunt, prospectum quemdam animi gerunt, et ita secundum hoc quod animo conceperit, etiam in opere utuntur manuum ministerio; sic et in hoc nostro opere unus manet nobis iste prospectus, atque unus terminus fixus est, quo Deo placere debeamus. Secundum hunc ergo prospectum opus dirigamus mandatorum. Impossibile namque est aliter constare posse operis nostri formam, nisi voluntas ejus qui injunxit opus semper in memoria habeatur: ut ejus voluntate servata, et labore operis ac diligentia competenter expleta, semper jungamur Deo, dum semper ejus memores sumus. Sicut enim, verbi causa, faber securam faciens aut falcem, meminit semper ejus qui opus injunxit, et retinet in corde suo cujus magnitudinis, vel qualitatis, vel formæ injunxit fieri se-

curam; et in illud semper intendens quod sibi meminit a domino operis injunctum, ad hoc dirigit manuum ministerium, ut forma operis cum ejus qui injunxit animo ac voluntate conveniat: si autem obliviscatur quid vel quale sit quod sibi fuerat imperatum, sine dubio aliud aliquid quam injunctum fuerat, faciet; ita etiam Christianus omnem conatum et omne studium in actibus suis adhibere debet, ut secundum voluntatem Dei, qui opus injunxit, suum quoque dirigit opus; ut actus sui orientur, et possit ejus qui præcepit voluntatem implere. Tunc etiam illud complere potest quod scriptum est: *Sive manducetis, sive bibatis, sive aliud quid faciatis, omnia ad gloriam Dei facite (I Cor. x)*. Si vero declinet quis a regula, et corrumpat observantiam mandati, ex hoc ipso arguitur, si quis sit immemor Dei. Plurimum autem prodest ad conservandam memoriam Dei, etiam secretius et remotius habitare. Nam permixtum vivere cum his qui negligentius agunt circa timorem Dei, et contemptum habent mandatorum ejus, plurimum nocet; sicut et Salomonis sermo testatur, dicens: *Cum homine iracundo ne habitaveritis, ne forte discatis vias ejus, et accipiatis laqueum animæ vestræ (Prov. xxii)*. Et iterum quod dicit: *Exite de medio eorum, et separabimini ab eis, dicit Dominus (Isa. lvi)*, ad hoc ipsum respicit. Igitur neque per oculos, neque per aures recipiamus illecebras ad peccandum, et paulatim longo usu inhæreamus consuetudini pessimæ. Et rursus ut possimus orationi vacare, oportet primo secretius habitare. Hoc enim modo et præcedentes consuetudines excidemus, in quibus contra mandatum Dei agebamus. Non enim parvus labor est, ut se aliquis a priore non bona consuetudine reflectat ac revocet; quoniam quidem mos longo tempore confirmatus vim quodammodo naturæ obtinet. Oportet ergo nos primo omnium abnegare nos ipsos, et tollere crucem Christi, et sic eum sequi (*Matth. xvi*). Abnegamus autem nos hoc modo si, per omnia præteritæ consuetudinis oblitæ, voluntates proprias abnegemus; et ita non solum ab hominibus non recte agentibus, verum etiam a nostris ipsis inordinatis et incompositis moribus secedamus. Alioqui ut in eadem quis consuetudine atque in priore conversatione permanens, emendare se possit et corrigere, difficillimum est; imo, ut verius dicam, penitus impossibile. Sed ad hoc ipsum, ut tollat quis crucem suam et sequatur Christum, plurimum impedit societas et permixtio eorum qui vitam dissimilem ducunt. Nam paratum esse ad mortem pro Christo, et mortificare membra quæ sunt super terram (*Coloss. iii*), et pro nomine Christi libenter ferre omne discrimen, hoc est tollere crucem suam. Ad quod grande videmus impedimentum posse nobis oboriri ab his qui dissimiles sunt vel vita vel moribus. Et ad cætera alia quæ multa sunt, accedit etiam hoc, ut respiciens anima ad multitudinem nequiter viventium, primo quidem occupetur et impediatur, ne suorum malorum capiat intellectum, et possit vel purgare per poenitentiam quæ deliquit, vel

A causas culpæ reseccare emendatione vitiorum. In comparatione etenim pessimorum aliquid se jam magnum perfecisse æstimat. Tum deinde impedimentis et perturbationibus atque occupationibus, quas communis hominum vita habere solet, prætermittis, illud quod majus est et pretiosius omnium, memoriam Dei non potest custodire: qua depulsa ab animis et exclusa, non solum omni lætitia et gaudii caret divino, et delectationis Domini sustinet detrimenta, sed et dulcedinem non sentit divini eloquii, ut dicat: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine! super mel et favum ori meo (Psal. cxviii)*; sed et in neglectum et oblivionem pervenit judiciorum Dei, et in contemptus consuetudinem decidit: quo majus malum et perniciosius pati nihil potest.

B INTERROGATIO III

Quia ostendit nobis sermo tuus periculosum esse cum his qui mandata contemnunt vitam ducere, nunc discere cupimus si oporteat eum qui ab hujuscemodi consortiis discesserit, remotum esse et solum, an vero cum fratribus ejusdem propositi et ejusdem animi vitam suam sociare.

RESP. In multis utile esse video vitam communem ducere cum his qui ejusdem voluntatis sunt atque propositi. Primo, quia etiam ad usus corporales victusque ministerium unusquisque nostrum solus sibi non sufficit: et vero ideo pro his quæ ad ministerium vitæ nostræ necessaria sunt, invicem opera nostra egemus. Sicut enim pes hominis in alio quidem suis viribus utitur, in alio vero indiget alienis, et sine adjumento cæterorum membrorum nec explere suum opus, nec sufficere suis viribus potest (*I Cor. xiii*); ita etiam vita solitaria mihi pati videtur, cum neque quod ei inest, utile esse, neque quod deest ab aliquo possit acquiri. Præter hoc autem nec ratio quidem charitatis unumquemque permittit quod suum est quærere, dicente Apostolo: *Charitas non quærit quæ sua sunt (I Cor. xiii)*. Deinde, sed nec culpas quidem suas unusquisque ac vitia facile dignoscit, cum qui arguat nemo est: et facile hujusmodi homini accidere potest illud quod scriptum est: *Væ soli, quia si ceciderit, nemo est alius qui erigat eum (Eccl. iv)*. Sed et mandata a pluribus quidem facilius adimplentur; ab uno vero dum unum videtur impleri, aliud impeditur. Ut puta, quomodo quis solus visitabit infirmum? aut quomodo suscipiet peregrinum? Si vero omnes corpus sumus Christi, singuli autem alterutrum membra, per consonantiam velut in unius corporis compagem in Spiritu sancto aptari et conjungi debemus adinvicem (*Rom. xii*). Quod si unusquisque nostrum solitariam eligat vitam, scilicet non tali aliqua causa vel ratione quæ Deo sit placita, vel quod ad communem cæterorum pertineat dispensationem, sed propria voluntati et passioni satisfaciens; quomodo possumus discisci et divisi adimplere, et integram assignare membrorum ad se invicem consonantiam? Iste enim talis neque cum gaudentibus gaudet, neque cum flentibus flet (*Rom. xv*); quoniam quidem separatus ac divisus a cæteris nec cognoscere quidquam

necessitates poterit proximorum. Tum deinde nec A
sufficere potest unus ad suscipienda omnia dona Spiritus sancti, quia secundum uniuscujusque mensuram fidei et donorum spiritualium distributio celebratur: ut id quod per partes unicuique distributum est, rursus tanquam membra ad ædificationem unius corporis coeat et conspiret. *Alii enim datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, alii fides, alii prophetia, alii gratia sanctorum (I Cor. xii)*, et cætera; quæ singula utique non tam pro se unusquisque quam pro aliis suscipit a Spiritu sancto. Et ideo necesse est uniuscujusque gratiam, quam susceperit a Spiritu Dei, et in commune prodesse. Accidit ergo ut is qui remotus vivit et separatus, unamquamcunque suscipit gratiam, et hanc ipsam inutilem faciat, dum nihil per eam operatur, sed desolat eam in semetipso (Math. vii). Quod cujus et quanti sit periculi, nostis omnes qui legitis Evangelium. Si autem cæteris communicat gratiam, et ipse perfruitur proprie ea ipsa quam suscepit; et multiplicatur in eo, dum communicatur et cæteris; et ipse nihilominus fruitur gratia reliquorum. Habet autem et alia quamplurima bona communis vita ista sanctorum, quæ non est nunc possibile omnia dinumerare. Interim, ut diximus, ad conservanda sancti Spiritus dona commodior est multorum societas, quam si degamus in solitudine. Sed et adversus insidias inimici, quæ extrinsecus inferuntur, multo cautior est et utilior societas plurimorum: ut facilius suscitetur e somno, si quis forte obdormierit somnum illum qui ducit ad mortem (I Cor. xi). Sed et delinquenti delictum suum facilius apparebit, cum a pluribus vel arguitur, vel notatur: secundum quod et Apostolus dicit: *Sufficit ei qui ejusmodi est, objurgatio hæc quæ fit a pluribus (II Cor. vi)*. Sed et in oratione non parvum emolumentum a pluribus nascitur, cum consensu et universitate orantibus; ut ex multorum personis, per gratiam quæ in nobis est, Deo gratiæ referantur. Sed interdum et periculo proxima est vita solitaria. Primo quidem illi periculo subjacet, quod certe gravissimum est, in quo ipse sibi placet, et neminem habens qui possit opus ipsius probare, videbitur sibi ad suam perfectionem venisse. Tum deinde sine ullo exercitio degenens, neque quid sibi vitii abundet, neque quid virtutis desit, agnoscit. Neque discretionem habere poterit in operum qualitate, pro eo quod operandi materia omnis exclusa sit. In quo enim humilitatem suam probabit, neminem habens cui humilem se præbere debeat? In quo misericordiam demonstrabit totius consortii et societatis alienus? Ad patientiam vero quomodo seipsum exercebit, nullum habens qui videatur ejus voluntatibus obviare? Si quis autem dicat sufficere sibi doctrinam Scripturæ et apostolica præcepta ad emendationem morum vitamque formandam, simile mihi aliquid facere videtur his qui semper fabrile artificium discunt, nunquam tamen fabrefaciunt opus, vel his qui in structorum arte semper docentur, nunquam tamen ædificandæ domus operam dabunt. Ecce enim et Da-

minus non æstimavit sufficere sibi solam verbi doctrinam, sed et opere ipso voluit nobis tradere humilitatis exempla, cum præcinctus lintheo lavit pedes discipulorum suorum (Joan. xii). Tu ergo cujus pedes lavabis? quem curabis officis? cujus inferior aut ultimus eris, cum solus vivas? Sed et aliud quod dicitur: *Bonum et jucundum habitare fratres in unum (Psal. cxxxii)*, quod unguento pontificali in barbam de capite descendenti sanctus Spiritus comparavit, quomodo in solitaria habitatione complebitur? Stadium namque est quoddam, ex apostolico præcepto, ad emendationem morum vitamque formandam, in quo per virtutis exercitium proficitur; in quo meditatio divinarum mandatorum effulget amplius et clarescit, hæc communis inter se unanimatorum fratrum habitatio: habens in se illam similitudinem et exemplum, quod in Actibus apostolorum refert de sanctis Scriptura divina, dicens: *Quia omnes credentes erant in unum, et habebant omnia communia (Act. iv)*.

INTERROGATIO IV.

Oportet primum renuntiare omnibus, et ita venire ad hanc vitam vel conversationem quæ secundum Deum est?

RESP. Domino et Salvatore nostro Jesu Christo dicente: *Si quis venit ad me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me (Math. xvi)*; et iterum: *Qui non renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus (Luc. xxiv)*.

Qui ad hoc venit ut Dominum sequatur, etiam seipsum neget, et tollat crucem suam. Certum est autem quia jam et ante diabolo renuntiavit et operibus ejus. Quod tamen non ab his qui in profectu sunt vitæ, vel qui jam ad perfectionem tendunt, sed ab his qui a prima statim confessione initiantur, fieri solet. In hoc autem renuntiat, sicut superius diximus, etiam ipse sibi homo, id est, si priori consuetudini suæ vel vitæ renuntiet, aut etiam moribus suis, vel delectationibus sæculi hujus, sed et consanguinitati corporali; illi maxime quæ impedire ejus propositum potest: et parentes quidem eos qui se in Christo Jesu per Evangelium genuerunt, magis putabit; fratres autem eos qui eundem adoptionis spiritum susceperunt: possessiones vero omnes simul a se ducit alienas. Et ut breviter dicam, hic cui pro Christo mundus omnis crucifixus est, et ipse mundo, quomodo potest servus effici cogitationum et sollicitudinum mundi; cum Dominus jubeat etiam animam ipsam abnegandam esse pro se? Perfecta itaque est abnegatio in eo, ut passionibus penitus careat, dum adhuc in corpore est. Sed hæc incipit agere ab his primo quæ extrinsecus sunt, id est, a passionibus, vel inani gloria, et si quæ sunt alia similia, ut ab his primum efficiatur alienus. Et hoc est quod nos docuerunt apostoli Jacobus et Joannes, qui reliquerunt patrem suum Zebedæum, et navem ipsam in qua erant (Marc. i). Sed et Matthæus relinquens vectigal, et surgens, ac sequens Dominum (Math. ix): qui non solum licita reli-

querat vectigalium, sed et periculum contempserat; quod utique poterat evenire a principibus sæculi, pro eo quod vectigalium rationes imperfectas atque incompositas reliquisset. Ita autem cupiditate sequendi Dominum ductus est, ut nullum prorsus hujus vitæ respectum vel cogitationem silimet servaverit. Quod autem neque ad affectus parentum, si adversantur Dominicis præceptis, neque ad ullam aliquam humanam delectationem oporteat aliquem respicere, et per hoc ab eo quod proposuit impediri, Dominus edocet, dicens: *Si quis ergo venerit ad me, et non odit patrem suum et matrem suam, et uxorem et filios, et fratres et sorores, insuper et animam suam, non potest meus esse discipulus* (Luc. XIV). Quod est simile illi quod dixit, ut denegat quis seipsum.

INTERROGATIO V.

Si oportet eum qui servis Dei sociari vult, relinquere indifferenter propinquis suis portionem facultatum suarum?

RESP. Domino dicente: *Vende omnia bona tua, et da pauperibus, et habebis thesaurum in cælis, et veni, sequere me* (Luc. XVIII); et iterum: *Vendite omnia quæ habetis, et date eleemosynam* (Luc. XII); arbitror quidem quod is qui accedit ad Dei servitium, non debeat contemnere et ut libet relinquere ea quæ sibi competunt; sed tentet omnia, si fieri potest, cum summa diligentia assumpta, tanquam ea quæ jam Domino sacra sunt, quantum fieri potest rationabiliter dispensare: sciens quia non est absque periculo in opere Dei agere negligenter (Jer. XLVIII). Si vero propinqui ejus vel parentes contra fidem veniant, debet rursus meminisse Domini dicentis: *Quia non est qui reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter me, et propter Evangelium, qui non accipiat centuplum in præsentem tempore, et in futuro sæculo vitam æternam* (Matth. XIX). Veruntamen oportet eum his qui sibi quæ sua sunt denegant et resistunt, et desidem faciunt, protestari et denuntiare quia sacrilegii crimen incurrunt, secundum mandatum Domini dicentis: *Quod si peccat in te frater tuus, et argue eum, et reliqua* (Matth. XVII). Judiciò vero experiri de his apud judices sæculi, abnuit religionis auctoritas, per id quod dixit Apostolus: *Audet aliquis vestrum, negotium habens adversus alium, judicari apud injustos, et non apud sanctos* (I Cor. VI)? Et rursus: *Quia jam quidem omnino delictum est in vobis, quia judicia habetis inter vos* (Ibid.).

INTERROGATIO VI.

Si oportet omnes qui inveniunt ad nos suscipere; aut cum probatione? et qualis ista debet esse probatio?

RESP. Cum Dei elementia omnes vocet, per illam prædicationem qua dicit: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. XI), non est absque discrimine abjicere quempiam venientem ad nos. Veruntamen neque immundis, ut aiunt, pedibus infulgendum est introire quempiam

in sanctam doctrinam; sed sicut Dominus noster Jesus Christus juvenem illum qui ad se venerat interrogavit de priore vita sua, et cum audisset quia recte transacta esset, quod deerat ei præcepit adimplere, et ita demum jussit eum sequi se: ita etiam non oportet inquirere de præterita vita et conversatione, ne forte simulata quis mente et fallaci animo accedat ad nos. Quod ita demum dignoscitur, si facile omnem laborem corporis qui injungitur ferat, et ad castigationem vitæ pronus inclinatur; vel si etiam delictum aliquod suum, cum interrogatus fuerit, nequaquam pronuntiare confuditur, et medelam delicti quæ adhibita fuerit grantanter assumit: et si ad omnem humilitatem absque ulla verecundia inclinatur, ac vilioribus et abjectioribus artificiis, si ita ratio poposcerit, tradi se non accipiat aspernantem. Cum ergo ex his singulis documentis fuerit comprobatus quia firma mente, et stabili consilio, ac prompto animo sit, tunc suscipi eum decet. Prius autem quam corpori fraternitatis inseratur, oportet ei injungi quædam laboriosa opera, et quæ videantur opprobrio haberi a sæcularibus; et observari oportet si libenter hæc et libere ac fideliter expleat, nec confusionem eorum graviter ferat: vel etiam si in labore impiger inveniatur et promptus.

INTERROGATIO VII.

Ex qua ætate oportet nosmetipsos offerre Deo: vel virginitatis professionem quando oportet firmam ac stabilem judicari?

RESP. Dicente Domino: *Sinite infantes venire ad me* (Luc. XVIII); et apostolo Paulo collaudante eum qui ab infantia sacras litteras didicisset, et rursus præcipiente educari filios in doctrina et correptione Domini; omne tempus a prima ætate opportunum quidem esse ducimus ad suscipiendum timorem et eruditionem Domini: firma tamen tunc erit professio virginitatis, ex quo adulta jam ætas esse cœperit, et ea quæ solet nuptiis opta deputari ac perfecta. Oportet tamen infantes, voluntate et consensu parentum, imo ab ipsis parentibus oblatos, sub testimonio plurimorum suscipi; ut omnis occasio maledicti gratia excludatur hominum pessimorum. Adhiberi autem eis oportet summam diligentiam, quo possint ad omne virtutis exercitium probabiliter institui, tam in verbo quam in intellectu et opere. Quidquid in tenero quis et parvo inseruerit, firmius et tenacius imposterum conservabit. Injungenda est ergo infantium cura his qui ante omnia in virtute patientiæ documenta sui probabiliter præbuerunt: qui possint pro merito delicti et ætatis singulis quibusque etiam correptionis adhibere mensuram: et qui servent eos proximo omnium a sermonibus otiosis, et ab iracundia, atque ab incitamentis gulæ, et a cunctis indecentibus atque inordinatis moribus. Si vero cum ætatis augmento nullus in eis deprehenditur profectus industriæ, sed vaga mens et animus cassus actumens etiam post instituta probabiliter infructuosus permanserit, hujuscemodi

abjici oportet, et maxime cum juvenilis fervor rudem lacessit ætatem. Eorum vero qui ætate jam robusta accedunt ad servitium Dei, oportet inquirere, ut diximus, qualitatem vitæ præteritæ, et sufficere etiam hoc ipsum, si satis instanter hoc expetunt, et si verum et ardens desiderium est eorum erga opus Dei. Hujusmodi vero fieri documenta ab his oportet, qui valde prudenter de his discutere potuerint et probare. Cum autem fuerint suscepti, si forte propositum suum transgressi fuerint, nec videri eos oportet amplius, tanquam eos qui in Deum deliquerunt; quo teste confessionis suæ pactum transgressi sunt. *Etsi peccaverit, inquit, homo in hominem, orabunt pro ipso ad Dominum: si autem in Deum peccaverit, quis orabit pro eo (I Reg. 11)?*

INTERROGATIO VIII.

Si oportet eum qui se piæ ac religiosæ vitæ dederit, etiam continentiam observare?

RESP. Quia in omnibus necessaria sit continentia, manifestum est, primo omnium ex eo quod Paulus inter fructus Spiritus sancti etiam continentiam nominat (*Gal. v*). Tum deinde etiam immaculatum ministerium per hanc servari posse designat, cum dicit: *In laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate (II Cor. vi)*. Et iterum alibi: *In labore et fatigatione, in vigiliis multis, in fame et siti, in jejuniis frequenter (II Cor. xi)*. Et iterum: *Omnis qui in agone contendit, ab omnibus continens est (I Cor. 11)*. Et rursum: *Macero corpus meum, et servituti subjicio (Ibid.)*; quod utique non aliter quam per continentiam videtur impleri. Et juvenutis tumor, ac fervor ætatis velut freno quodam restringi et reprimi per solam continentiam potest. *Non enim expediunt stulto delicie, secundum Salomonem (Prov. xviii)*. Et *carnis, inquit Apostolus, curam ne feceritis in concupiscentiis (Rom. 13)*. Et iterum: *Vidua quæ in deliciis est, vivens mortua est (I Tim. v)*. Sed exemplum illud divitis in deliciis viventis necessariam nobis ostendit esse continentiam, ne forte et nos audiamus quod audivit et dives: *Quia consecutus es bona in vita tua (Luc. xvi)*. Quomodo autem incontinentia periculosa sit, etiam Apostolus docet, cum eam proprie illis ascribit quos recedere a Domino dicit; ait enim: *In novissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt enim homines se ipsos amantes (II Tim. 11)*, et cum plura malitiæ genera enumerasset, ad ultimum posuit: *Comessores, incontinentes, immites*. Sed et Esau malorum suorum quasi fomitem quemdam habuit incontinentiam, qui pro uno cibo vendidit primitiva sua (*Gen. xxv*). Sed et prima illa prævaricatio non aliunde homini nisi per incontinentiam accidit (*Gen. 11*). Omnium vero sanctorum vita, atque ipsius Domini in carne positi præsentia, quæ nobis alia, nisi continentia proponit exempla? Moyses quidem, dum continuatio quadraginta dierum jejuniis astitisset indefectus, dicitur a Deo meruisse legis auxilium humano generi deferre. Elias quoque visione Dei

A tunc dicitur dignus effectus, cum et ipse simili spatio temporum a cibo se continuisse perscribitur (*III Reg. xix*). Sed et Danielis et trium puerorum meritum apud Deum, quo de omnibus inimicis suis et de ipso tyranno triumphum ceperunt (*Dan. 1*), non aliunde nisi per continentiam venit. Joannis autem omnis vita continentia fuit (*Matth. 11*). Ab hac etiam Dominus manifestationis suæ initia prima patefecit (*Matth. 14*). Continentiam autem dicimus, non quo a cibo penitus abstinendum sit, hoc est enim vitam violentè dissolvere, sed eam qua vitæ usus non superfluous, sed necessarius constat: cum refugimus quod suave est, explemus ea quæ sola corporis necessitas poscit. Et, ut breviter dicam, omnia quæ per passibilem concupiscentiam requiruntur, ab his abstinere, virtus est continentia. Et ideo ergo non solum in esu cibi et in libidine continentia virtus agnoscitur; sed cum ab omnibus in quibus delectamur quidem carne, sed in anima lædimur, abstinemus. Verus ergo continens nec gloriam humanam desiderat; sed a vitiis se continet, et ab ira, et a tristitia, et ab omnibus quæ occupatas tenere consueverunt ineruditas animas et incautas. Pene autem in omnibus mandatis Dei hoc invenimus, quod unum alteri cohæret, et separatum aliud ab alio comp'eri impossibile est. Id tamen præcipue in hac ipsa continentia deprehenditur; quoniam quidem humilis ille judicatur qui se a superbia continet, et ille renuntiat omnibus facultatibus suis, et secundum Evangelium vendit omnia sua et pauperibus dividit, qui sine dubio continet se a pecunia desiderio. Sed et mansuetus ille erit qui iram continet, et cohibet furorem. Quid vero jam vagos oculi visus, et auris auditus, et linguæ intemperantiam aliud quam continentia moderatur et cohibet? Sed et intemperatos risus continentia coercet: sicut incontinentia signum est, inordinatis et incompositis motibus agere in risu: cum utique subridendo tantummodo lætitiæ mentis oporteat indicari; indecorum autem sit crepitantem cum sonitu elevare risum: quod certum est per incontinentiam mentis accidere solere etiam in vitis; quæ res gravitatem et constantiam animi emollire ac resolvere solet. Unde et Salomon: *Risum, inquit, dixi amentiam (Eccle. 1)*. Et: *Sicut vox spinarum sub olla, ita risus stultorum (Eccle. 11)*. Et iterum: *Stultus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit (Eccle. 21)*. Ostendit autem et Dominus in semetipso necessarias quidem carnis se habuisse passiones, id est, quæ virtuti testimonium ferrent, velut laborem et fletum ac tristitiam; nusquam autem invenitur etiam risu usus, quantum ad historiam pertinet Evangelii. Sed et deslere magis invenitur eos qui ridet, dicens: *Vae vobis qui nunc ridetis, quia febi. is (Luc. 11)*. Nec sane seducere nos debet similitudo nominis risus. Mos namque est Scripturæ interdum lætitiæ animæ et affectum quemdam lætorem risum nominare. Sicut ibi Sara, *Risum, inquit, mihi fecit Deus*

(Gen. xx1). Et iterum: *Beati qui sicut nunc, quia ridebunt* (Luc. vi). Et in Job quoque dictum est: *Os autem veracium replebitur risu* (Job iv). Hæc enim omnia nomina pro gaudio animæ accipiuntur. Qui ergo liber est ab omni passione, et nihil per incitamenta libidinum gerit, sed continenter et sobrie adversus omne quod potest lædere, nititur, hic perfecte continens dicitur, qui et sine dolo per hoc alienus invenitur ab omni genere peccati. Libido namque est totius mali muscipula; et per hanc omnes decipimur ad peccatum: per quam qui non resolvitur, neque inclinatur ab ea, omni ex se peccati pessimum germen exci- lit.

INTERROGATIO IX.

Quæ est mensura continentia?

RESP. Quantum spectat ad vitia vel passiones, penitus abstinere, nec unquam superari: quantum autem ad cibos, prout usus deposcit, vel ætas, vel labor, vel robur corporis, vel incommoditas ejus, ita etiam modus et qualitas temperabitur cibi. Neque enim possibile est omnes fratres unum ordinem vel modum ac regulam in cibis custodire. Illi vero qui sani sunt possunt omnes eandem mensuram tenere in abstinentia. Immutari vero oportet per singulos, in quibus causa aliqua diversitatis existit, providentia ac provisione eorum, quibus dispensandi hæc cura commissa est. Neque enim per singula sermonem complecti possumus; sed ea tantummodo comprehendimus quæ ad communem vel generalem pertinent institutionem. Solatia vero incommodorum in cibis, videlicet eorum qui jam fessi sunt ex opere continentia, sive ex aliis quibuslibet laboribus, quos pro religione pertulerunt, ii qui præsent, secundum quod res et ratio deposcit, adhibebunt. Neque ergo tempus reficiendi omnibus idem statui potest, neque modus cibi, neque qualitas; sed prospectus iste sit omnibus unus, ut non usque ad satiætem persistamus in edendo. Repleri enim ventrem, et gravari ex cibo, valde inutile est etiam corpori ad omne opus. Tum deinde quia et gravatur in somnum, et quia etiam læli ex his facile potest. Sed nec suavia quæque in fine ciborum sectanda sunt; sed sufficit usum explere vivendi, refutata luxuria. Si enim libidini serviamus, nihil aliud est quam Deum facere ventrem nostrum. Quoniam quidem corpus humanum semper exolescit et defluit, idcirco et repleri indiget et reformari: propter quod et naturale est cibi desiderium, id quod secundum rectam rationem usus ipse ad reparationem deposcit eorum quæ exinanita fuerint et assumpta, tam aridi, quam etiam humidi alimentis. Si quid ergo illud est quod potest vel brevis vel facilius explere hanc necessitatem corporis in cibis, id potius eligendum est. Sed et Dominus hoc, ut opinor, ostendit, cum esurientes reficit in deserto: quia cum utique posset majore miraculo copiosiores eis cibos parare, nihil horum fecit, sed simplicem eis exhibuit victum: et secundum Joannem (Cap. vi), quinque panes hordeaceos, et pisciculos duos apponit; de

potu vero nec mentio quidem ulla fuit. Ex quo illud sine dubio designatur, quod omnibus sufficiens esse possit aquæ usus et pernecessarius; nisi forte aliquis per infirmitatem corporis læli ex hoc videatur: cui sine dubio, secundum consilium apostoli Pauli ad Timotheum scribentis (I Tim. v), cavendum est quod est noxium. Sed et quæcumque manifestam inferunt noxam corpori devitanda sunt. Absurdum enim videtur propter substantiam corporis cibos sumere, et rursus per ipsos cibos corpori inferre perniciem, et illud inutile reddere ad ministerium mandatorum. Oportet tamen omni modo illis uti cibis qui et facilius et vilis comparantur; ut ne occasione abstinentiæ inveniamus pretiosiora quæque et difficiliora sectari, dum suavitate condimentorum viles natura cibos in suavem et delicatam saporem extollere conamur. Sed si quid est quod in unaquaque provincia facilius et villius comparatur, et quod in usu hominum communiter habetur, hoc ad usus nostros oportet assumi, et ea tantummodo requiri quæ ad vitam pernecessaria sunt, id est, oleum, et alia hujuscemodi, vel si qua etiam ad infirmantium solamen adhibentur.

INTERROGATIO X.

Quomodo oportet observare nos circa cathedras et accubitus, cum tempus poposcerit.

RESP. Quoniam præceptum Domini habemus quod nos in omnibus instruit ad humilitatem; in quo etiam de hoc pronuntiat (Luc. xiv), ut cum ad convivium eamus, discumbendi locum novissimum requiramus, et non occupemus locum priorem; illud nos scire oportet, quia ubi omnes eodem prospectu ac proposito convenimus, maxime si in multis et in majoribus humilitatis nostræ documenta jam dedimus, cupere quidem prævenire unumquemque inferiorem locum, secundum mandatum Domini, condecens est. Sed rursus, si res ad contentione veniat de hoc, et unus alium detrudere velut de loco inferiori conetur, valde est improbabile. Causa enim ex hoc perturbationis et inquietudinis nascitur, si incipiat nemo alteri cedere; et si pro hoc certamina moveantur, simile erit tanquam si de primatibus contendatur. Propter quod oportet etiam in hoc considerantius pervidere, vel quid unicuique nostrum competat; vel certe indulgere ei cui cura commissa est, et in cæteris, et in recumbendo ordinem custodire, et obtemperare ei, ut impleatur in nobis illud quod dictum est: *Omnia vestra honeste et secundum ordinem fiant* (I Cor. xiv).

INTERROGATIO XI.

Quis est dignus vel decens habitus Christiani?

RESP. Quoniam sermo in superioribus humilitatem necessariam docuit, ita ut qui vult religiose ac pie vivere in omnibus et simplicitatem et vilitatem requirat, id est, ea quæ parvo sumptu acquiruntur; id observandum puto in corporalibus usibus per quod occasiones nobis majorum occupationum minime fiant. Hoc ergo etiam in observatione indumentorum custodiendum puto. Si enim studium nobis

habendum est omnium esse minimos et omnium novissimos; certum est quia et indumentis omnium nos novissimos deputare debemus. Nam si hi qui gloriam sibi ex indumentorum splendore conquirunt, satis agunt quomodo pretiosis et magnificis vestibus videantur induti, ita consequens est eum qui de ultimis et novissimis, id est, per nimiam humilitatem placere studet, eligere debere hoc in quo omnium et ultimus et novissimus appareat: sicut ille e contrario, id est, de summis et pretiosis videri clarior et nobilior gessit. Si enim in publica cœna arguuntur Corinthii quod per suam abundantiam confundant eos qui non habent (*I Cor. xi*), certum est quia et in hoc simplici et communi omnium indumento quod ad communem habitum vel usum pertinet, si alter altero differat habitus, vel pretiosior inveniat, ex ipsa comparatione confundimus non habentes. Sufficiens quoque Apostoli hujuscemodi usibus brevi sermone regulam posuit, dicens: *Habentes autem victum et vestitum, his contenti simus* (*I Tim. vi*). Ostendens indumento solo quo contagamur indigere nos, et non varietate aliqua vestis et ornamento ejus ac decore jactari. Quæ utique postmodum introducta sunt, humanæ vitæ artificii et luxuriæ ingenio conquisita. Sed et primus ille indumenti usus hæc eadem indicat, cum dicitur Deus fecisse primis hominibus pellicias tunicas (*Gen. iii*). Sufficiebat enim ad confusionem contendam hujuscemodi indumenti usus. Verum quoniam nobis prospectus est indumentis etiam calefieri et foveri, necessarium videtur ut ad utrumque usus ipse temperetur, quo et operiri nuditas videatur, et vel vis frigoris, vel omne quod intrinsecus lædit, arceri. Sed quoniam in his ipsis alia quidem sunt meliora, alia inferiora, consequens est ea eligere quæ nobis usum exhibeant longiorem: ita tamen ut in nullo lædatur regula voluntariæ paupertatis, id est, ne alia quidem nobis sint vestimenta ad procedendum præparata, et alia ad usum domesticum; et rursus alia in aliud tempus, vel in nocte alia et in die: sed oportet unum illud ipsum tale esse indumentum, quod nobis sufficere possit ad omnia, et ut in die honestum videatur indumentum, et in nocte expleat necessitatem. Ex hoc enim fiet ut et habitus noster communis et similis atque unius formæ sit omnium, et Christianum etiam visio ipsa designet. Ea enim quæ uno prospectu ac proposito geruntur, similia, imo eadem esse omnibus debent. Utile autem est etiam ex ipsa proprietate vestitus et habitus intelligi unumquemque, et professionem ejus agnoscere in ea vita qua secundum Deum vivit, ut sciat sibi etiam actus consimiles esse debere; et ad eos qui nos vident secundum habitum nostrum, æquales etiam in actibus apparere debere. Non enim similiter turpe est in quolibet alio, si inhoneste quid agat, sicut in his qui vitam sobriam etiam ipso habitu profitentur. Si enim quis videat de trivio aliquem hominem celementem alium,

A aut vapulantem publice, vel turpiter proclamantem, aut in tabernis aliisque locis vitam cum dedecore agentem, nec observabit quidem facile hujuscemodi hominem, vel notabit, sciens eum consequenter hæc ad reliquam vitam suam gerere. Si vero eum qui gloriosam vitam profitetur, videat quis vel parum aliquid contra quam condecet agere, observant omnes, et increpant, et ad religionis opprobrium ducunt. Itaque velut pædagogus quidam est infirmioribus habitus iste religiosior, ut etiam invitos eos ab opere inhonesto indecentique custodiat. Denique et Apostolus episcopum ordinatum esse designat (*I Tim. iii*): quæ res ad habitum magis revocatur. Sed et de mulieribus dicit, in habitu ordinatas eas esse debere. Ordinatus autem habitus Christiani dicitur is, qui secundum propositum ac professionem ejus aptus intelligitur. Sicut enim proprium est aliquid militi in habitu vestimenti, et alius est habitus senatoris, ex quo præcipue intelligitur, vel iste qui senator est, vel ille qui miles est; ita etiam Christianus habere aliquid proprium etiam ex ordinatione indumenti ipsius debet. Sed et de calceamentis eadem ratio observabitur: ut quod simplicius est et paratius, et aptum proposito, et usibus sufficiens, id assumatur. Zonæ quoque usum ostendunt necessarium esse etiam qui præcesserunt nos sancti. Nam Joannes zona pellicea constringere lumbos suos dicitur (*Matth. iii*), et Elias antea: tanquam enim proprius habitus quidam ipsius designatur, cum dicitur: *Vir hirsutus, et zonam pelliceam habens circa lumbos suos* (*III Reg. i*). Sed et Petrus zona usus ostenditur, sicut ex verbis angeli, quæ ad eum dicta sunt, recognoscimus: *Accinge te*, inquit, *et calcea te caligas tuas* (*Act. xii*). Sed et beatus Paulus zona usus ostenditur per Agabi prophetiam, dicentis: *Virum eum cujus est zona hæc, ita alligabunt in Hierusalem* (*Act. xxi*). Sed et Job audit a Domino: *Accinge sicut vir lumbos tuos* (*Job. xxxviii*). Virtutis namque cujusdam et prompti ad opera animi signum videtur esse usus cinguli. Sed et discipulis Domini zonæ usus fuisse videtur ex more, quibus prohibebatur ne pecuniam haberent in zonis suis (*Matth. x*). Revera enim necessarium videtur, eum qui manuum opere uti in aliquo debet succinctum esse et in omnibus præparatum ac sine ullo impedimento inveniri, ad omne boni operis ministerium. Unde et cingulo indiget, ut vel colligata circa corpus sit tunica: ex qua magis confoveri possit, si undique constrictus sit; vel non impediri ad omnem rem quam agere parat. De numero autem indumentorum nihil possumus dicere, cum manifesta definitione præscriptum sit, in quo dicit: *Qui habet duas tunicas, det non habenti unam* (*Luc. iii*). Ex quo sine dubio plures habere illicitum est. Quibus ergo habere duas tunicas non licet, his quomodo aliquid de diversitate indumentorum præcipi potest?

INTERROGATIO XII.

Si licet alicui ex proprio sensu dicere quod videtur sibi bonum, absque testimonio Scripturarum?

RESP. Domino nostro Jesu Christo dicente de Spiritu sancto: *Non enim loquetur a semetipso, sed quæcunque audiet, hæc loquetur (Joan. xvi)*. De se ipso autem: *Non potest filius a se facere quidquam (Joan. v)*. Et iterum: *Ego a me ipso non sum locutus, sed qui me misit Pater, ipse mihi dedit mandatum, quid dicam, aut quid loquar; et scio quia mandatum ejus tita æterna est. Quæ ergo loquor, sicut dixit mihi Pater, ita loquor (Joan. xii)*. Quis potest in tantum temeritatis progredi, ut audeat a se quidquam vel loqui, vel cogitare? Imo vero sciendum est quia omnes duce itineris indigemus Spiritu sancto, ut ipse nos in viam dirigat veritatis, et in cogitatione, B et in verbis, et in actibus. Cæcus est enim et in tenebris degit omnis qui est absque sole justitiæ, qui est dominus noster Jesus Christus; cujus mandatis, velut radiis quibusdam, illuminamur. *Mandatum enim, inquit, Domini lucidum est, illuminans oculos (Psal. xviii)*. Quia ergo in omnibus negotiis quæ iuter nos versantur, vel verbis, quædam quidem per mandatum Dei in divinis Scripturis distinguuntur, quædam vero reticentur; de his quidem quæ scripta sunt, nulla prorsus licentia permittitur cuiquam, vel admittere quod prohibendum est, vel omittere quod præceptum est: cum ipse Dominus ita præceperit, dicens: *Et custodi verbum hoc, quod ego tibi mando hodie: non adjicies ad illud, neque auferes ab eo (Deut. iv)*. Sed et terribilis quædam C expectatio est judicii et ignis zelus, qui consumpturus est adversarios, et eos qui ausi sunt tale aliquid operari. De his vero quæ Scriptura reticuit, regulam nobis Apostolus posuit evidenter dicens: *Omnia licent, sed non omnia expediunt; omnia licent, sed non omnia ædificant. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius (I Cor. vi)*. Itaque omni modo non quæ nobis licita sunt, sed quæ ædificant proximis, agere debemus, et non nobis placere, sed proximis ad ædificationem. Scriptum est enim: *Subjecti invicem in timore Christi (Ephes. v)*. Sed et rursus Dominus ait: *Si quis vult in vobis major esse, fiat omnium novissimus, et omnium servus (Luc. xxi)*. Quod utique qui implere vult, sine dubio D proprias sibi amputat voluntates, secundum imitationem ipsius Domini dicentis: *Descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui me misit, Patris (Joan. vi)*. Et iterum præcepit Dominus: *Si quis te angariaverit mille passus, vade cum illo alia duo (Matth. v)*.

INTERROGATIO XIII.

Si oportet omnibus vel quibuscunque obedire?

RESP. Horum quidem qui imperant differentia vel diversitas non debet impedire obedientium propositum: quia neque Moyses intemperans exstitit cogitato suo Jethro, cum utilia moneret et justa (Exod. xviii). Commonitionum sane non parva est diversitas: aliæ namque contrariæ videntur esse mandatis

A Dei, aliæ vero interrumpere mandatum, vel contaminare illud videntur, aliæ vero ad explendum id atque ædificandum veniunt. Necessarium ergo est meminisse apostolici præcepti dicentis: *Prophetias nolite spernere: omnia probate, quod bonum est retinete; ab omni specie mala abstinete vos (I Thes. v)*. Et iterum: *Cogitationes purgantes, vel destruentes omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei, et captivantes omnem intellectum, ad obediendum Christo (I Cor. x)*. Si quid ergo est quod conveniat cum mandato Dei et animæ expediat, et hoc nobis ab aliquo fuerit imperatum, velut voluntatem Dei prompte et libenter debemus accipere, et explere quod dictum est: *Obtemperantes in charitate Christi (Ephes. iv)*. Sin autem contrarium aliquid mandatis Dei, vel quod ea corrumpere videatur aut contaminare, facere jubemur ab aliquo, tempus est nos dicere: *Obtemperare Deo magis quam hominibus (Act. v)*. Et rursus meminisse Domini dicentis de omnibus suis: *Alieni autem vocem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quoniam nesciunt alienorum vocem (Joan. x)*. Sed et sancti Apostoli memores esse debemus, qui ad nostram cautelam ausus est, ne angelis quidem parere, dicens: *Etiamsi angelus de cælo evangelizaverit vobis præterquam quod ecangelizamus vobis, anathema sit (Gal. i)*. Ex quo edoceatur, ut etiamsi valde nobis charus sit aliquis, etiamsi magnificus habeatur, et in admiratione sit positus, qui prohibet nos facere, quod a Domino præceptum est, vel rursus imperat, quod Dominus prohibuit, execrabilis debet esse qui ejusmodi est omnibus qui diligunt Dominum.

INTERROGATIO XIV.

Quali affectu debet servire, qui servit Deo? et iste ipse affectus quid est?

RESP. Affectum bonum vel animum illum esse arbitror ego, cum desiderium vehemens et inexplebile atque immobile inest nobis placendi Deo. Impletur autem iste affectus per theoriam, id est, scientiam, per quam inveni et perspicere possumus magnificentiam gloriæ Dei, et per cogitationes piæ et puras, et per memoriam bonorum, quæ nobis a Deo collata sunt; ex quorum recordatione venit animæ dilectio Domini Dei sui, ut eum diligit ex toto corde suo, et ex tota anima sua, et ex tota mente sua, secundum illum qui dicebat: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus (Psal. xli)*. Cum tali affectu ergo servire oportet Domino, adimpleates illud quod ab Apostolo dictum est: *Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio? an angustia? an g'adius? et reliqua (Rom. viii)*.

INTERROGATIO XV

Quid sentire de se debet is qui præest, in quibus præcipit, vel imperat?

RESP. Apud Deum quidem, sicut minister Christi et dispensator mysteriorum Dei (I Cor. iv); timens ne præter voluntatem Dei, vel præter quod in saceris Scripturis evidenter præcipitur, vel dicat ali-

quid, vel imperet, et inveniatur tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus, vel introducens aliquid alienum a doctrina Domini, vel certe subrelinquens et præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt. Ad fratres autem esse debet, tanquam si nutrix foveat parvulos suos: paratus autem, secundum voluntatem Domini, et secundum quod unicuique expedit, communicare cum eis non solum Evangelium Dei, sed etiam animam suam; memor præcepti Dei ac Domini nostri dicentis: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis vos invicem, sicut ego dilexi vos (Joan. xiii). Majorem hac charitatem meo habet, quam ut ponat animam suam pro amicis suis (Joan. xv).*

INTERROGATIO XVI.

Peccantem quomodo corripiemus, vel emendabimus?

RESP. Sicut præceptum est a Domino, dicente: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, argue eum inter te solum et ipsum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non te audierit, assume tecum alium unum, vel duos: ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si etiam ipsos non audierit, dic Ecclesiæ: si autem nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis et publicanus (Matth. xviii).* Si forte increpatio hæc, quæ a pluribus fit, eveniat ei in salutem: et sicut dixit Apostolus: *Argue, increpa, consolare in omni patientia et doctrina (II Tim. iv).* Et rursum: *Si quis non obaudit verbo nostro per epistolam, hunc notate, ut non commisceamini cum eo (II Thes. iii);* sine dubio ad mensam.

INTERROGATIO XVII.

Si quis autem in parvis delictis affligere voluerit fratres, dicens: quia debetis pœnitere per singula, ne forte et ipse immisericors videatur, et dissolvere charitatem?

RESP. Cum affirmaverit Dominus: *Quia iota unum, vel apex unus non transiet a lege, usquequo omnia fiunt (Matth. v);* et rursum definiert: *Quia de omni sermone otioso, quemcunque locuti fuerint homines, reddent pro eo rationem in die iudicii (Matth. xii),* nihil oportet contemni tanquam parvum. *Qui enim spernit minima, paulatim defluit (Eccli. xix).* Sed et quomodo quis audebit breve dicere aut parvum delictum, cum Apostolus dicat, manifesteque definiat: *Quia per prævaricationem legis Deus exhonoretur (Rom. ii)?* Sed et *aculeus mortis peccatum esse dicitur (I Cor. xv).* Et non dixit, tale vel tale peccatum, sed onne peccatum. Magis ergo immisericors est, qui intermittit et negligit, quam ille qui arguit: sicut is qui morsu serpentis permittit delitescere venenum, quam ille qui educit et attrahit. Sed et charitatem destruit ille, qui, secundum quod scriptum est, *parcens baculo, odit filium suum: qui autem diligit, diligenter corripit (Prov. xii).*

INTERROGATIO XVIII.

Quomodo quis debet pœnitere in unoquoque delicto?

RESP. Affectum illum in se recipiens, quem gerebat ille, qui dicit: *Iniquitatem odio habui, et abominatus sum (Psal. cxviii).* Sed et ea quæ scripta sunt in sexto Psalmo, atque in aliis quampluri-

mis: vel ea, quæ Apostolus dixit ad eos qui secundum Deum contristati sunt: *Quantam operatus est vobis, inquit, sollicitudinem? sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed æmulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio (II Cor. vii).* Sed et ex his ipsis, in quibus delinquit, agens multa contraria, sicut et Zacchæus fecit (*Luc. xix*).

INTERROGATIO XIX.

Qui sunt fructus digni pœnitentiæ?

RESP. Opera quæ contraria sunt peccato, isti sunt fructus justitiæ; quos debet asserere ille, qui vult, secundum quod scriptum est, in omni opere bono fructificare (*Coloss. i*).

INTERROGATIO XX.

Qui se verbo dicit pœnitere, peccatum autem suum non emendat, quid est?

RESP. De isto scriptum est: *Si te rogaverit inimicus tuus magna voce, non acquiescas ei: septem enim nequitiae sunt in anima ejus (Prov. xxvi).* Et alibi: *Sicut canis revertens ad vomitum suum odibilis fit, ita homo qui per malitiam suam revertitur ad peccatum suum (Ibid.).*

INTERROGATIO XXI.

Qui vult confiteri peccata sua, si omnibus debet confiteri, sive quibuslibet, aut certis quibusque?

RESP. Clementia Dei erga eos qui deliquerunt manifesta est; secundum quod scriptum est: *Quia non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur, et vivat (Ezech. xviii).* Quia ergo et conversionis modus aptus esse, et convertentis se a peccato fructus dignus ostendi debet per pœnitentiam, secundum quod scriptum est: *Facite fructus dignos pœnitentiæ (Luc. iii):* ne forte secundum comminationem illam eveniat his qui non pœnitent, quod scriptum est: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur (Matth. iii),* necessarium videtur his, quibus dispensatio mysteriorum Dei commissa est, confitenda esse peccata. Sic enim et hi qui antiquitus pœnitebant, inveniuntur apud sanctos confessi esse peccata sua. Scriptum est enim in Evangelio, quia Joanni Baptistæ confitebantur peccata sua (*Matth. iii*); et in Actibus apostolorum, apostolis a quibus baptizabantur (*Act. iii*).

INTERROGATIO XXII.

Qui pœnuerunt pro aliquo peccato, et rursum in hoc ipsum peccatum inciderunt, quid faciunt?

RESP. Qui semel delinquit, et iterum in idem peccatum incurrit, indicare de se videtur hoc primum quod ab illo peccato priori non fuerit expurgatus: ex quo velut a radice quadam pessima, eadem quæ antea pullularunt. Sicut enim quis ramos arborum excidens, si radicem relinquat, ubi radix permaneat fixa, virgulta denuo ejusdem seminis germinabunt, ita etiam peccatum. Quoniam non omnes qui delinquant, ex ipsis peccatis initium sumunt, sed ex aliis interdum delicti occasio nascitur. Necessarium ergo est qui vult omnino se

purgare a peccato, primas ipsas causas culpæ succidere. Verbi gratia : si ex contentione, vel ex invidia fuerit, non a se sumit exordium; sed radicem habet ex arrogantia et cupiditate gloriæ humanæ venientem. Dum enim gloriam quærit unusquisque ab hominibus, aut contentionibus studet, aut recte agentibus invidet : huic scilicet, per quem videtur ipse minus in laude vel in admiratione haberi. Si quis ergo semel notatus fuerit invidiæ vel contentionis vitio, et rursus in hoc ipsum incidit, sciat se primam illam causam, de qua superius diximus, ex qua invidia vel contentio nascitur, in interioribus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum et per contraria atque adversa curari; id est, per humilitatis exercitium. Exercitia vero humilitatis sunt, si se vilioribus officiis subdat, et ministeriis indignioribus tradat. Ita namque arrogantia et humanæ gloriæ vitium curari poterit, ut consuetudine humilitatis affectus, ultra jam non incidat in arrogantia et vanæ gloriæ delictum. Sed et in singulis hujuscemodi vitiis cura similis adhibeatur.

INTERROGATIO XXIII.

Quali affectu, vel quali sensu oportet increpare eum qui increpat?

RESP. Ad eum quidem tali mente esse debet, qualem indicat Leatus David, dicens : *Vidi non servantes pactum, et tabescebam; quoniam eloquia tua non custodierunt* (Psal. cxviii). Ad eos autem quos increpat, hunc debet affectum servare, quem pater et medicus erga ægrotantem filium servat : et tunc maxime, cum qualitas curæ tristior videtur et gravior.

INTERROGATIO XXIV.

Quali affectu debet quis suscipere correptionem?

RESP. Sicut æger filius patris et medici de vita sua solliciti : qui etiamsi aliquid asperum offerat vel amarum ad curandum filium, scit utique filius, quod nec pater in aliquo negligere potest de salute filii, nec medicus falli.

INTERROGATIO XXV.

Qui tristatur adversus eum qui se increpat, qualis est?

RESP. Neque periculum peccati agnovit iste, maxime ad Deum, neque lucrum poenitentia; nec credit illi qui dixit : *Quia qui diligit, diligenter corripit* (Eccl. x). Sed et seipsum alienum facit ab illa utilitate dicentis : *Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me* (Psal. cxl). Sed et ad læsionem cæterorum iste talis permanet inter fratres : resolvit enim et impedit animos eorum qui possunt proficere.

INTERROGATIO XXVI.

Quale iudicium esse debet de his, qui peccantes defendunt?

RESP. Ut mihi videtur, gravius ab illo quod dixit Dominus : *Quia expedit illi, ut suspendatur mola asinaria ad collum ejus, et præcipietur in mare, quam ut scandalizet unum ex minimis istis* (Matth. xviii). Non enim jam correptionem ad emendationem, sed

A defensionem ad confirmandum peccatum suum suscipit, qui delinquit, sed et alios ad simile provocat malum. Ita ut conveniat ei, qui peccantes defendit, illud quod dictum est : *Quia si non ostenderit fructus dignos poenitentia, excidimini, et in ignem mittimini* (Luc. iii). Vel rursus quod a Domino dictum est : *Quia si oculus tuus dexter scandalizet te, erue eum, et projice abs te. Expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, et non omne corpus tuum mittatur in gehennam* (Matth. xviii).

INTERROGATIO XXVII.

Pœnitentem ex corde quomodo oportet suscipi?

RESP. Sicut Dominus ostendit, cum dicit : *Quia convocavit amicos et vicinos, dicens : Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quam perdideram*.

INTERROGATIO XXVIII.

Erga eum qui pro peccato non pœnitet, qualiter esse debemus?

RESP. Sicut Dominus præcepit, dicens : *Sit tibi sicut gentilis et publicanus*. Et sicut Apostolus docuit, dicens : *Subtrahite vos ab omni fratre inquiete ambulante, et non secundum traditionem, quam tradidimus vobis*.

INTERROGATIO XXIX.

Si debet habere aliquid proprium, qui inter fratres est?

RESP. Huic contrarium est illud testimonium quod in Actibus apostolorum de illis qui credebant primitus, scriptum est. Ibi enim ita dicitur : *Quia nemo quidquam ex bonis suis proprium dicebat esse : sed erant illis omnia communia* (Act. iv). Si quis vero proprium sibi esse dicit aliquid, sine dubio alienum se facit ab electis Dei et a charitate Domini, qui docuit verbo, et opere complevit, et animam suam posuit pro amicis suis (Joan. xv). Si ergo ipse animam suam pro amicis dedit, quomodo nos etiam ea quæ extra animam sunt, propria vindicamus?

INTERROGATIO XXX.

Si quis dicat : Quia neque accipio a fratribus, neque do; sed contentus sum meis propriis : quid de hoc observare debemus?

RESP. Si non acquiescat doctrinae Domini, dicens : *Diligite invicem sicut et ego dilexi vos*, acquiescat Apostolo dicenti : *Auferte malum ex vobis ipsis* (II Cor. v) : ne forte accidat, ut modicum fermentum totam massam corrumpat.

INTERROGATIO XXXI.

Si debet quis a carnalibus propinquis accipere aliquid?

RESP. Propinquis quidem reddere quæ sua sunt, his qui ad servitium Dei accedunt, necessarium est; et nihil subtrahere, ut non crimen sacrilegii incurrant. Verumtamen hæc prærogari in conspectu eorum ad quos visa sunt pertinere, non expedit : ne et illis ipsis occasionem præstet elationis ac superbæ; et aliis fratribus ejusdem propositi pauperioribus tristitiam generet. Ita ut accidat illud, in quo Corinthii increpantur ab Apostolo dicente : *Quia confunditis non habentes* (I Cor. xi). Et ideo

his qui per loca singula ecclesiis præsunt, si sunt A fideles et prudentes dispensatores, ipsis offerri debent, secundum imitationem eorum, qui in Actibus apostolorum id fecisse perscribuntur, de quibus dicitur: *Quia afferentes pretia prædiorum suorum, ponebant ante pedes apostolorum (Act. III)*. Certe quoniam non est omnium hujuscemodi dispensationes explere fideliter, illis offerri convenit, qui apud omnes in hoc officio probati habentur. Verum amen etiam de his probabit ille qui præest, per quem debeant dispensari.

INTERROGATIO XXXII.

Quomodo videre debemus eos, qui nobis vel familiares, vel consanguinei fuerunt et proximi?

Resp. Sicut Dominus ostendit, tunc cum ei nuntiaverunt: *Quia mater tua et fratres tui foris stant, volentes te videre*; ad quos cum increpatione respondit, dicens: *Quæ est mater mea? et qui sunt fratres mei? Qui enim fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, iste meus frater, et soror, et mater est (Luc. VIII)*.

INTERROGATIO XXXIII.

Quod si deprecantur nos, volentes ut eamus cum ipsis ad domos eorum, si oporteat nos acquiescere?

Resp. Si quidem pro ædificatione fidei aliquis ire potest, si probaverit ille qui præest, mittatur. Si vero propter humanam aliquam gratiam, audiat Dominum dicentem ad illum qui ei dixit: *Magister, permittite mihi primum ire, et renuntiare his qui in domo sunt. Quia nemo mitens manum suam in aratrum, et retro respiciens, aptus est regno cælorum (Luc. IX)*. Quod si pro renuntiatione hoc dictum est volenti ire C ut renuntiaret, qui dicemus de cæteris?

INTERROGATIO XXXIV.

Unde ergo vagatur mens nostra, et cogitationes diversæ ascendunt in corde nostro? et quomodo possumus hoc emendare?

Resp. Vagatur quidem mens interdum etiam otio, cum non occupatur in necessaria sollicitudine; sed in remissione posita et securitate, non credit presentem esse Deum, scrutantem corda et renes. Si enim hoc crederet, faceret quod superius dictum est: *Providebom Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi, ne commovear (Psal. XV)*. Qui enim hoc agit, vel horum similia, neque vagabitur unquam, neque habebit otium vanis cogitationibus indulgere; vel aliquod cogitare, quod non ad D ædificationem fidei pertineat, et ad aliquam animæ utilitatem spectet. Quanto magis nihil audebit, quod adversum sit Deo, et non ei placeat, cogitare?

INTERROGATIO XXXV.

Unde et nocturnæ phantasie inhonestæ et turpes accidunt nobis?

Resp. Veniunt quidem hæc maxime ex diurnis animæ motibus et actibus, indignis et incongruis. Si enim vacet in iudiciis Dei, et expurgetur anima per meditationem legis divinæ, et studium verbi Dei, ibique indesinentem curam gerat, semper requirens et scrutans qui sit quod placeat Deo, talia etiam habebit somnia.

INTERROGATIO XXXVI.

Quali affectu debemus infirmis fratribus ministrare?

Resp. Sicut ipsi Domino offerentes obsequium, qui dixit: *Quia cum fecistis uni ex minimis istis fratribus meis, mihi fecistis (Matth. XXV)*. Expedit autem ad conservandum hujuscemodi affectum in obsequiis, ut et hi qui obsequia a nobis suscipiunt, tales sint, quibus merito deferri obsequium debeat. Et ideo oportet eos qui præsunt curam gerere, ne hi quibus ministratur tales sint qui carni indulgeant et ventri, sed potius in amore Dei et Christi ejus probabiles inveniantur, et per patientiam suam ac vitæ meritum fratrum mereantur obsequia: ut habeantur ad gloriam Christi, et opprobrium diaboli sicut fuit et sanctus Job.

INTERROGATIO XXXVII.

Cum quali humilitate debet quis suscidere a fratribus obsequium?

Resp. Sicut servus a domino, et sicut ostendit Petrus apostolus, cum ei Dominus ministraret (Joan. XIII). In quo simul etiam periculum eorum, qui nolunt recipere obsequia fratrum, docentur

INTERROGATIO XXXVIII.

Qualem debemus habere charitatem ad invicem?

Resp. Qualem Dominus ostendit et docuit, dicens: *Diligite invicem, sicut et ego dilexi vos. Majorem autem charitatem nemo habet, quam ut quis animam suam ponat pro amicis suis (Joan. V)*. Si autem et animam poni oportet, quanto magis in aliis votum et studium debet ostendi? Sine dubio non secundum C humanas voluntates, sed secundum illum prospectum, in quo est commune omnium propositum placendi Deo.

INTERROGATIO XXXIX.

Quomodo poterit quis implere charitatem circa proximum suum?

Resp. Primo quidem metuens iudicium prævaricantis mandatum Domini; quia ipse dixit: *Qui non crediderit Filio, non habebit vitam: sed ira Dei manet super eum (Joan. III)*. Tum deinde velat cupiens ad æternam vitam pervenire, quia mandatum ejus vita æterna est. *Primum autem et magnum mandatum est: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua, et ex tota anima tua. Secundum vero simile illi: Diliges proximum tuum sicut teipsum (Matth. XXII)*. Et si quis desiderat similis effici Domino dicenti: *Mandatum novum do vobis, ut diligitis invicem, sicut et ego dilexi vos (Joan. XIII)*. Sed et ex communi sensu sentire hoc possumus: quia si beneficium consequamur a fratre, in eo quod diligimur a fratre, debitores ei efficiamur, ut eam merito diligamus; quod etiam inter gentiles observari solet, sicut Dominus in Evangelio dicit: *Si diligitis eos qui vos diligunt, quæ vobis est gratia? quia et peccatores et gentiles, diligentes se diligunt (Luc. VI)*. Si autem in aliquo vel lædit nos, vel adversatur quis, hunc non solum propter mandatum, sed et propter hoc ipsum, quia plus nobis præstat in quo lædit, diligere debemus. Siquidem credimus Domino dicenti: *Beati estis cum reprobrabunt vos et persecu-*

ur, et dicent omne malum adversum vos, mentientes A propter me : gaudete et exsultate, quoniam merces vestra multa est in cœlis (Matth. v).

INTERROGATIO XL.

Usque ad quæ verba otiosus sermo judicabitur?

RESP. Generaliter omnis sermo, qui non proficit ad aliquam gratiam fidei Christi, otiosus est : et tantum est periculum hujuscemodi sermonis, ut etiamsi bonum esse videatur quod dicitur, et ad ædificationem fidei tamen non pertineat; non in sermonis bonitate ille qui locutus est, periculum effugiat, sed in eo, quod non proficit ad ædificationem sermo prolatus, contristat Spiritum sanctum Dei. Hoc enim manifeste demonstrat Apostolus, dicens : *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat : sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus.* Et super hæc adjecit : *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis, in die redemptionis (Ephes. iv).* Quo utique gravius malum nullum esse poterit.

INTERROGATIO XLI.

Quis est maledicus, id est λοιδορος?

RESP. Omnis sermo, qui ob hoc proferitur, ut iniuret aliquem, vel derogat, vel male commendat, maledicus est, etiam si videatur non esse injuriosus. Et hoc manifestum est ex sententia Evangelii, cum dicit de Judæis : *Quia maledixerunt eum, dicentes : Tu sis discipulus ejus (Joan. ix).*

INTERROGATIO XLII.

Quid est detractio, vel derogatio?

RESP. Duas opinor esse causas, in quibus licet alicui dicere et retractare aliena mala : si quando consilium habere necesse est cum cæteris, qui in hoc ipsum videntur assumi, quomodo corrigatur is qui peccavit, vel mali aliquid egit; et rursus, si quando necesse est præveniri aliquem et commoneri, ne forte incurrat in consortium alicujus mali, dum cum putat esse bonum. Quia Apostolus dicit : *Nolite commisceri cum hujusmodi (II Thes. iii).* Item in Salomone : *Noli manere cum homine iracundo; ne forte rias ejus discas, et sumas laqueum animæ tuæ (Prov. ii).* Quod et ipsum Apostolum fecisse invenimus, per hoc quod scribit ad Timotheum, dicens : *Alexander ararius multa mihi ostendit; quem tu quoque devita. Valde enim restitit nostris sermonibus (II Tim. iii).* Præter hujuscemodi autem necessitates, quicumque dicit aliquid adversus alium, ut vel derogat ei, vel obtrechet, istud est detrudere : etiamsi vera esse videantur quæ dicit.

INTERROGATIO XLIII.

Qui detrahit fratri, aut audit detrahentem, et patitur, quid dignus est?

RESP. Excommunicari debet. *Detrahentem, inquit, occulte adversus proximum suum, hunc persequer (Psal. c).* Et alibi dictum est : *Noli libenter audire detrahentem : ne forte eradiceris (Psal. xx).*

INTERROGATIO XLIV.

Quod si de eo qui præest quis detraxerit, quomodo eum observabimus?

RESP. Et in hoc manifestum est iudicium iracur-

diæ Dei, quæ facta est super Mariam, cum detraxit de Moyse, et peccatum ejus nec ipso quidem Moyse orante inultum esse Deus permisit (Num. xii).

INTERROGATIO XLV.

Si quis acerbiori sermone, vel insolentiori voce respondeat; et admonitus dicat quia nihil mali habeat in corde, si oportet ei credi?

RESP. Non omnes animæ passiones manifestæ sunt omnibus, nec ipsis quidem qui patiuntur eas. Sicut enim sapientioribus medicis signa quædam dantur absconsa et occulta ex corporum motibus, quæ ipsos qui patiuntur effugiunt et latent, ita etiam in anima sunt quædam vitia, etiamsi non sentit ille qui peccat. Sed credere oportet Domino, dicenti : *Quia malus homo de malo thesauro cordis sui profert mala (Matth. xii).* Et ideo non potest fieri, ut malus de corde malo bonum proferat sermonem, nec bonus de bono corde malum proferat verbum. Sed interdum quidem potest esse mali cordis bonitas simulata : bonum autem cor, malum non potest simulare. Dicit enim Apostolus : *Quia providemus bona, non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus (Rom. xii).*

INTERROGATIO XLVI.

Quomodo possit aliquis non irasci?

RESP. Si Deum omnia credat inspicere, et Dominum præsentem semper intueatur : quoniam quidem neque is qui iudici suo subjectus est, ausus est in oculis iudicis sui aliquid suæ indignationis ostendere, id est, cum non ipse sibi alios putat esse subjectos, sed se præparat ad alterius obedientiam : hoc est enim omnes ducere superiores sibi. Si enim non ad suos usus vel ad suam utilitatem obedire sibi querit eos qui obediunt, scire debet quoniam sermo Domini unumquemque docet aliis obsequi vel ministrare. Ob quod etiamsi videt aliquem mandatum Domini præterire, non ira erga eum moveatur, sed miseratione et compassione secundum eum qui dicit : *Quis infirmatur, et ego non infirmor (II Cor. xi)?*

INTERROGATIO XLVII.

Quis est mansuetus?

RESP. Qui non transfertur a iudiciis suis, quibus statuit vel studet Deo placere.

INTERROGATIO XLVIII.

Quomodo quis non vincatur in voluptate, et libidine ciborum?

RESP. Si statuat expetendum esse, non id quod delectat, sed id quod expedit, et quod usui, non voluptati, sufficiat.

INTERROGATIO XLIX.

Quomodo excidemus vitium mali desiderii.

RESP. Desiderio meliore : si magis ignitur et accendimur ad amorem Dei, secundum illum qui dicit : *Eloquium Domini ignivit eum (Psal. civ).* Et : *Judicia Domini vera, justificata in semetipsa, desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum nimis multum, et dulciora super mel et favum (Psal. xviii).* Semper enim desiderium meliorum, si in opere sit et in re, et possideat totos animos nostros, atque eorum quæ desideramus perfrui contendamus, con-

tennere nos facit et despiciere inferiora, sicut docuerunt nos omnes sancti, quanto magis ea quæ mala sunt et turpia?

INTERROGATIO L.

Quæ est tristitia secundum Deum, et quæ est secundum sæculum?

RESP. Secundum Deum est tristitia, cum pro mandati negligentia vel prævaricatione tristamur, secundum quod scriptum est: *Tristitia tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam (Psal. cxviii)*. Sæculi autem tristitia est, cum ob aliquid de rebus humanis, vel quæ ad sæculum pertinent, contristamur.

INTERROGATIO LI.

Quæ sunt in Domino gaudia, vel quid facientes gaudere debemus?

RESP. Si quæ secundum mandatum Domini gerimus, vel in gloria Dei agimus, hoc est in Domino gaudium: vel cum pro nomine Domini aliquid patimur et gaudemus, vel alijs recte agentibus congratulamur.

INTERROGATIO LII.

Quod lugere debemus, ut beatitudinem consolationis consequi mereamur?

RESP. Cum illa interrogatione, in qua exposuimus quæ est secundum Deum tristitia, etiam ista interrogatio continetur: id est, si pro peccatis lugemus, vel si eos deslemus, qui per prævaricationem legis Deum inhonorant: vel propter eos, qui periclitantur in peccato. *Quia anima quæ peccaverit, ipsa morietur (Ezech. xviii)*: secundum illum qui dixit: *Et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt, et non egerunt penitentiam (II Cor. xi)*.

INTERROGATIO LIII.

Si ex toto ridere non licet?

RESP. Cum Dominus eos qui nunc ridet, condemnet (*Luc. vi*), manifestum est quia nunquam tempus est risus fidei animæ: et maxime cum plurimi sint, qui per prævaricationem legis Deum non honorent, et in peccatis suis moriantur: pro quibus tristari indesinatè convenit et lugere.

INTERROGATIO LIV.

Quæ est sollicitudo sæcularis?

RESP. Omnis sollicitudo animi, etiamsi nihil habere videantur illicitum, tamen si non ad religionem pertineat et ad virtutem, sæcularis est.

INTERROGATIO LV.

Unde accidit nobis importune dormire, et quomodo hoc possumus abjicere?

RESP. Evenit quidem importune dormire, cum languidior est anima erga Deum, et memoriam Dei, et cum iudiciorum ejus eam incessit oblivio. Abjicere autem id possumus, cum dignam de eo assumperimus cogitationem, et ad voluntatem ejus extendimus desideria nostra; secundum illum qui dixit: *Si dederò somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, et requiem temporibus meis, usquequo inveniam locum Domino, et tabernaculum Deo Jacob (Psal. cxxxii)*.

INTERROGATIO LVI.

Quomodo quis ad gloriam Dei facit omnia.

RESP. Cum omnia propter Deum, vel ex mandato Dei facimus, et in nullo sectamur hominum laudes, et in omnibus meminimus Domini dicentis: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est (Matth. v)*.

INTERROGATIO LVII.

Quomodo manducet quis et bibit in gloriam Dei.

RESP. Si in memoria habeat eum, a quo pascitur, Deum: et si non solum anima, verum etiam corpore per singula contestetur, se ei gratias agere, et non securum manducare; sed quasi operarium Dei ab ipso refici, ad hoc, ut ad laborem, vel expletionem sufficiat mandatorum.

INTERROGATIO LVIII.

Quomodo faciat dextera, quæ non cognoscat sinistra?

RESP. Cum intenta mente, et fixo desiderio placendi Deo, agimus opera Dei, et omni sollicitudine constringimur, ne decidamus a via recta, et ab opere legitimo; tunc nullius prorsus extrinsecus, neque membri nostri alicujus percipimus cogitationem, nisi solius Dei, et ejus operis quod explemus. Tanquam si artifex faciens vas aliquod indesinenter et ejus meminit qui opus injunxit; et vas quod versat in manibus, si recte et fabre veniat, intuetur.

INTERROGATIO LIX.

Quomodo apparebit eis qui hominibus vult placere?

RESP. Cum præsentibus quidem iis qui laudare possunt, agit aliquid operis boni: nullo autem tali præsentè, vel etiam iis qui vituperare possunt astantibus, segnis et pigrior est in opere. Si enim Domino placere vellet, semper utique et in omni loco idem esset, atque eadem gereret: adimplens illud quod dictum est: *Per arma justitiæ, a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem; per infamiam et bonam famam; ut seductores et veraces (I Cor. vi)*.

INTERROGATIO LX.

Quomodo quis effugiet vitium hominibus placendi vel captandi laudem ab hominibus?

RESP. Si certus sit de præsentia Dei, et fixam habeat sollicitudinem Deo placendi; et multo desiderio teneatur earum beatitudinum quæ a Domino repromissæ sunt. Non enim oportet sub præsentia Dei placere conservis, ad injuriam Domini, et ad sui perniciem; non Domino, sed conservorum nutibus intuentem.

INTERROGATIO LXI.

Quomodo intelligitur superbus? vel quomodo curatur?

RESP. Intelligitur quidem ex eo, quoniam ea quæ eminentiora sunt quærit. Curatur autem, si credat sententiæ ejus, qui dixit: *Deus superbis resistit (Jac. iv)*. Illud sane sciendum est, quod quomodo

quis timeat damnationem superbiæ, impossibile est curari hoc vitium, nisi abstrahat se, et secedat ab omnibus occasionibus elationis: sicut impossibile est extinguere linguam alicujus vel gentis loquelam, vel artificium aliquod, nisi quis omni genere se penitus abstrahat, non solum ab agendo, vel loquendo, vel movendo, sed etiam audiendo eos qui loquuntur, vel videndo eos qui agunt id quod oblivisci cupit. Et hoc observandum est de omnibus vitiis.

INTERROGATIO LXII.

Quid est humilitas; et quomodo eandem implere possimus?

RESP. Humilitas quidem est hæc, ut omnes homines æstimemus superiores nobis, secundum definitionem Apostoli (Phil. 11). Implere autem id possumus, si memores fuerimus Domini dicentis: *Discite a me quia mansuetus sum et humilis corde* (Matth. xi): quod in multis sæpe et ostendit et docuit. Et credere debemus promittenti: *Quia qui se humiliaverit, exaltabitur* (Luc. xviii). Deinde ut indesinenter et absque ulla cessatione in omnibus actibus, et in omni negotio humiliores cæteris inveniri studeamus, et in hoc exercitium nostrum ponamus. Vix enim sic poterimus pristinae a nobis arrogantiae abolere memoriam, et affectum humilitatis assumere, sicut etiam in artificii fieri solet. Idemque modus erit etiam in cæteris virtutibus obtinendis, quæ ex mandato Domini nostri Jesu Christi veniunt.

INTERROGATIO LXIII

Si oportet honorem querere?

RESP. Reddere quidem cui honorem honorem elocti sumus (Rom. xiii); requirere autem honorem prohibiti, Domino dicente: *Quomodo potestis credere, gloriam quærentes ab invicem: et gloriam quæ ab uno Deo, non queritis* (Joan. v)? Itaque requirere ab hominibus gloriam vel honorem, indicium est infidelitatis, et alienos nos esse a pietate Dei, maxime cum et Apostolus dicat: *Si adhuc hominibus placere vellem, Christi servus non essem* (Gal. i). Si ergo hi qui ab hominibus gloriam vel honorem sibi oblatum suscipiunt, ita condemnantur, hi qui nec oblatum quidem requirunt, quali judicio digni sunt?

INTERROGATIO LXIV.

Quomodo invicem obaudire debemus?

RESP. Sicut servi dominis, secundum quod præcipit Dominus: *Quia qui vult in vobis esse magnus, fiat omnium novissimus, et omnium servus* (Matth. xx). Quibus addidit, ut magis nos inclinet ad humilitatem: *sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare*. Sed et aliud quod ab Apostolo dictum est: *Per charitatem spiritus servit invicem* (Gal. v).

INTERROGATIO LXV.

Usque ad quem modum obaudire oportet eum, qui placendi Deo implere regulam cupit?

RESP. Apostolus ostendit, proponens nobis obedientiam Domini: *Qui factus est, inquit, obediens*

usque ad mortem, mortem autem crucis (Phil. 11). Et prædixit: *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu.*

INTERROGATIO LXVI.

Qui piger est erga mandatum, quomodo potest industrius et vigilans effici?

RESP. Si certus sit præsentiam Domini Dei ubique esse, et omnia intueri (Prov. xx); et comminationem illam quæ adversus pigrum prolata est, ante oculos habeat, et spem multæ retributionis Dei, qui repromisit per Paulum apostolum dicens: *Quia unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem* (I Cor. 111): et si qua similia in Scripturis sanctis inveniuntur, quæ de labore patientiæ et operum sollicitudine ad Dei gloriam referuntur.

INTERROGATIO LXVII.

Si quis non contentus est quotidie sibi aliquid injungi de his quæ pro mandato Dei incidunt, sed artificium vult discere; quali vitio ægrotat? aut si oportet ei acquiescere?

RESP. Iste talis est præsumptor est, et sibi placens, et infidelis, qui non timet sententiam Domini dicentis: *Estote parati; quia hora qua non putatis, filius hominis veniet* (Luc. xii). Si enim quotidie expectat quis dominum, sollicitus est et trepidus, quomodo præsentem diem non transeat otiosus, et nihil amplius querit. Si autem imperatur ei artificium discere, obedientiæ suæ habeat lucrum, et in hoc placeat Deo; et non in eo, quod sibi placet, assumat iudicium.

INTERROGATIO LXVIII.

Si quis industrius sit, et promptus ad implenda mandata, agat autem, non quod ei injungitur, sed quod ipse vult: quam mercedem habebit?

RESP. Merces ejus illa ipsa est, quod sibi placet. Cum autem Apostolus dicat: *Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem* (Rom. xv). Et ut amplius inclinaret et constringeret audientes, addidit dicens: *Quia ipse Christus non sibi placuit, scire debet unusquisque periculum suum esse in eo, quod vult sibi placere; simul enim inobediens invenitur.*

INTERROGATIO LXIX.

Si licet alicui excusare opus quod ei injungitur et aliud querere?

RESP. Cum definitum sit mensuram obedientiæ usque ad mortem esse, qui devitat hoc quod ei injungitur, et aliud querit, primo omnium inobedientiæ reus est, et manifeste ostenditur qui nondum negavit semetipsum. Deinde multorum malorum causa efficitur tam sibi quam etiam cæteris, quia aditum contradictionis pluribus aperit, et seipsum ad contradicendum insuescit; et cum non possint singuli discernere quod melius est et eligere, potest fieri, si talis est licentia, ut aliquid quod deterius est eligat. Tum deinde etiam suspicionem dabit fratribus, quod passione aliqua, vel ad opus illud quod eligit, astringatur, vel certe erga eos cum quibus necesse est operari. Itaque omni modo non ob-

dire, multorum malorum causa est et radix. Si autem ratio est aliqua qua sibi recte excusare videatur opus illud, quod excusat, exponat hanc ipsam causam huic qui præest, et relinquat ejus judicio, ut ipse probet si excusatione dignum est quod allegat.

INTERROGATIO LXX

Si injunctum fuerit aliquid fratri, et contradixerit, postea autem sua sponte obedierit, quid est?

Resp. In eo quod contradixit, quasi non obtemperans judicandus est, et velut cæteros ad simile concitans malum. In quo sciat se illi sententiæ obnoxium, quæ dixit: *Contradictiones suscitavit omnis malus; Dominus autem angelum immisericordem immittet ei (Prov. xvii)*. Cum autem certus sit quia non homini obtemperat, sed Domino dicenti: *Quia qui audit vos, me audit, et qui spernit vos, me spernit (Luc. x)*: si compunctus est recordatione mandati, prius satisfaciatur; et ita, si permittitur, quod injunctum est impleatur.

INTERROGATIO LXXI.

Si autem obediens quis murmuret?

Resp. Apostolodiciente: *Omnia facite sine murmuratione et hæsitacionibus (Phil. ii)*; alienus sit a fratrum unitate qui murmurat, et opus ejus abjiciatur. Manifestum enim est iste qui talis est, quia infidelitate ægrotat, et certum futuræ spei fiduciam non gerit.

INTERROGATIO LXXII.

Si frater fratrem contristaverit, quomodo debet emendari?

Resp. Si quidem contristaverit, sicut Apostolus dicit: *Contristati enim estis, ut in nullo detrimentum pateremini ex nobis (II Cor. vii)*; non ille qui contristavit emendari debet, sed ille qui contristatus est; et indicia ejus tristitiæ, quæ secundum Deum est, debet ostendere. Si vero indifferenter contristavit, id est, non secundum Deum, memor sit is qui contristavit Apostoli dicentis: *Si autem propter escam frater tuus contristatur, jam non secundum charitatem ambulas (Rom. xiv)*. Et cum cognoverit tale delictum esse suum, impleat illud quod a Domino dictum est: *Si offers munus tuum ad altare, et recordatus fueris ibi quia frater tuus habet aliquid adversus te, relinque ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo; et tunc veniens offeres munus tuum (Matth. v)*.

INTERROGATIO LXXIII.

Quid si non acquiescat ut satisfaciatur, quid agendum est?

Resp. Implere debemus in eo illud, quod a Domino dictum est de eo qui peccavit, et non egit pœnitentiam, cum dixit: *Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut gentilis et publicanus (Matth. xviii)*.

INTERROGATIO LXXIV.

Quid si, satisfaciente eo qui contristaverit, noluerit reconciliari is qui contristatus est?

Resp. Manifesta est de hoc Domini sententia, quæ refertur in illa parabola de servo qui rogatus

est a conservo suo, et noluit patienter agere: *Et videntes, inquit, conserri renuntiaverunt domino suo (Matth. xviii)*. Iratus autem dominus revocavit omnem gratiam quam concesserat debiti, et tradidit eum tortoribus usquequo redderet omne debitum.

INTERROGATIO LXXV

Quomodo quis debet habere eum, qui ad orationem suscitavit fratres?

Resp. Si quis cognoscit damnatum quod de somno patitur, cum neque sui ipsius sensum habet; et intelligit quantum sit lacrum vigiliarum, et præcipue cum vigilatur ad glorificandum Deum in orationibus; ita debet habere eum qui ad hoc se invitavit et suscitavit dormientem, tanquam eum per quem divina lucra et cælestia dona consequitur; sive is ad orationem, sive ad aliud quodcumque mandatum Dei invitavit et provocat.

INTERROGATIO LXXVI.

Quod si contristatur ille qui excitatur, aut etiam si irascetur, quid dignus est?

Resp. Interim excommunicari debet et non manducare; si forte compunctus agnoscat quantis et qualibus bonis semel ipsum insipienter defraudet, et ita conversus recipiat gratiam; ejus in se affectum sumens, qui dixit: *Memor fui Dei, et delectatus sum (Psal. lxxvi)*. Quod si permanserit in stultitia, non intelligens gratiam, abscindatur tanquam putrefactum membrum a corpore. Scriptum est enim: *Quia expedit ut pereat unum membrorum tuorum, et non omne corpus tuum mittatur in gehennam (Matth. v)*.

INTERROGATIO LXXVII.

Quid est, Nolite judicare, ut non judicemini; nolite condemnare, ut non condemnemini?

Resp. Cum Dominus aliquando dicat: *Nolite judicare, ut non judicemini (Matth. vii)*; aliquando vero: *justum judicium judicate (Joan. vii)*; non utique omni modo prohibet judicandi facultatem; sed differentiam iudicii nosse nos docet, ut sciamus in quibus oportet non judicare et in quibus non. De hoc autem manifeste nobis Apostolus tradidit, dicens de his causis quæ uniuscujusque arbitrio esse debent: *Tu autem quare judicas fratrem tuum (Rom. xiv)*? Et iterum: *Non ergo invicem judicemus (Ibid.)*. In his vero actibus qui aperte Deo non placent, notat eos qui non judicant, et ipse suam sententiam prodit per hæc quæ dicit: *Ego quidem sicut absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi tanquam præsens eum, qui hæc operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi; tradere hujuscemodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus fiat in die Domini nostri Jesu Christi (I Cor. xv)*. Si quid itaque in nostra potestate vel arbitrio positum et insertum est, non oportet de his judicare fratrem, secundum hoc quod Apostolus dicit, tanquam de his quæ ignorantur: *Itaque nolite ante tempus quid judicare, usquequo veniat Dominus,*

qui illustrabit occulta tenebrarum, et manifestabit A
consilia cordium (I Cor. iv). Dei autem iudicia vindicare omni modo necessarium est; ne forte et nos simili ira absorbeamur, si quid sciamus erga peccantes et sileamus. Nisi forte quis eadem faciens, fiduciam non habeat arguendi, neque auctoritatem iudicandi fratrem, Domino dicente: *Ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui (Matth. vii).*

INTERROGATIO LXXVIII.

Quomodo intelligitur quis, si zelo Dei moveatur adversus peccantem fratrem, aut a propria iracundia?

RESP. Si ad omne peccatum fratris patitur illud, quod scriptum est: *Consumpsit me zelus domus tuæ, quoniam oblitus sunt verborum tuorum inimici mei (Psal. xxxiii).* Manifestus est enim et in hoc Dei zelus. Veruntamen etiam in his oportet prudenter omnia dispensari. Si ergo hunc affectum etiam antea non habuit in animo suo, motus suos sciat magis ex passione quam ex Deo descendere, et in nullo posse officium pietatis implere.

INTERROGATIO LXXIX.

Dicunt quidam quia impossibile est non irasci hominem?

RESP. Sicut nec possibile est militi in conspectu sui regis irasci. Sed nec sic quidem habebit rationem hoc quod dicitur. Humanus enim vultus ejusdem formæ hominis ad hominem propter unitatem naturæ, ubi cum sola sit dignitatis eminentia, tamen prohibet passionem; quanto magis Deus, quem certum est etiam cordi nostro præsentem et omnes motus nostros inspicere? Cujus manifestum est quanta sit eminentia, etiam hoc ipso quod scrutatur corda et renes, et videt motus animæ.

INTERROGATIO LXXX.

Si oportet ire quocunque, non commonito eo qui præest?

RESP. Cum Dominus dicat: *Non enim veni ut a me faciam quidquam, sed ab illo qui me misit (Joan. v);* quanto magis unusquisque nostrum sibi permittere nihil debet? Qui enim sua auctoritate aliquid agit, manifestissimæ superbæ morbo detinetur: et subjectus est illi sententiæ quæ dicit: *Quod in hominibus superbum est, abominatio est in conspectu Dei (Luc. xvi).* Sed in omnibus sua sponte vel auctoritate aliquid agere, culpabile est?

INTERROGATIO LXXXI.

Si omnino volenti litteras discere, vel lectioni vacare, indulgendum est.

RESP. Apostolo dicente: *Ut non quæ vultis, ea faciatis (Gal. v);* in omni negotio sua voluntate permittere unumquemque agere, perniciosum est; sed oportet illud suscipere quod ab his qui præsentibus injungitur, etiamsi contra voluntatem sit ejus cui injungitur; secundum Domini exemplum, dicentis: *Pater, non mea voluntas, sed tua fiat (Luc. xxi).*

PATROL. CIII.

INTERROGATIO LXXXII.

Si licet unicuique vitare opus quod gravius videtur.

RESP. Qui fideliter et pure Deum diligit, et certus est de retributione Domini, ne sufficere sibi putat ea quæ injunguntur; sed semper augmenta operis quærit, et majora quam injunguntur, desiderat et exoptat, quæsi supra vires videatur esse quod facit. Nec aliquando securus est, tanquam opere expleto; sed e contrario sollicitus est et anxius, tanquam qui nihil dignum præceptis evangelicis egerit: memor illius Dominici sermonis dicentis: *Cum autem feceritis omnia quæcunque præcipio vobis, tunc dicetis: servi inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus (Luc. xvii).* Sed et imitabimur Apostolum: cui cum mundus esset crucifixus, et ipse mundo, erubescit dicere: *Quia ego meipsum nondum æstimo apprehendere: unum autem, ea quidem quæ retro sunt obliviscens, ad ea autem, quæ ante me sunt, me extendens, secundum propositum sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu (Phil. iii).* Et qui cum haberet potestatem, ut Evangelium annuntians de Evangelio viveret: *Magis in labore et fatigatione, inquit, nocte ac die operans vixi. Non quia non habemus potestatem; sed ut nos formam daremus vobis, ad imitandum nos (II Thes. ii).* Quæ cum ita sint, quis ita stultus est vel infidelis, ut putet se majoribus quam debet oneribus prægravari, cum in hoc quod mensura poscit nondum possit implere?

INTERROGATIO LXXXIII.

Quomodo quis promptus fiat etiam ad pericula propter mandatum Domini?

RESP. Primo quidem, ut consideret quia et ipse Dominus obedivit Patri pro nobis usque ad mortem: et certus sit quia mandatum Domini in vita æterna est, sicut scriptum est. Tunc deinde etiam, ut credat Domino dicenti: *Quia quicumque voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdidit animam suam propter me, et propter Evangelium, salvam faciet eam (Joan. xii).*

INTERROGATIO LXXXIV.

Cum quali affectu obedire oportet ei qui nos ad opus mandati cohortatur?

RESP. Eo affectu quo esuriens parvulus nutrici obedit ad ubera invitanti; vel quo affectu omnis homo suscipit ab aliquo ea quæ ad vitam pertinent, imo et si quid amplius; pro eo quod multo est pretiosior futura vita quam præsens, sicut et Dominus dixit: *Quia mandata mea vita æterna sunt (Joan. xii).* Sicut ergo præsens vita constat in cibo panis, ita æterna vita constat in opere mandati, sicut ipse Dominus iterum dicit: *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui me misit, Patris (Joan. iv).*

INTERROGATIO LXXXV.

Quali animo debet esse quis pro hoc ipso quod dignus habitus est in opere Dei inveniri?

RESP. Eo quo erat ille qui dicebat: *Quis ego sum, Domine? aut quæ est domus patris mei? quo-*

niam dilexisti me ? (II Reg. vii.) Explens per singula id quod scriptum est : *Gratias agentes Deo Patri, qui idoneos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine : qui et liberavit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii claritatis suæ (Coloss. 1)*

INTERROGATIO LXXXVI.

Quomodo debent hi qui processerunt in labore operis Dei, instruere vel instituere eos qui nuper accedunt ?

RESP. Si quidem corpore adhuc vegeti sunt per hoc quod impigre ad cuncta habitatis officia semetipsos paratos exhibent, ædificant eos, et formam eis utilem ad omnem profectum præstant. Si vero infirmiores sunt corpore, per hoc quod ostendunt eis se in omnibus vel actibus, vel motibus, vel etiam ipso vultu, Dei semper habere et cogitare præsentiam, sed et in his quæ ab Apostolo enumerata sunt, specialibus charitatis affectibus, quibus ait : *Charitas patiens est, et benigna est : non zelatur, non agit perperam, non inflatur, non dehonestatur, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati : omnia suffert, omnia sperat, omnia patitur : charitas numquam excidit (I Cor. xiii)*. Hæc enim omnia etiam in infirmo corpore impleri possibile est.

INTERROGATIO LXXXVII.

Si dicat quis : Volo apud vos parum aliquid temporis facere, ut proficiam ex vobis ; si oportet eum suscipi ?

RESP. Domino pronuntiante : *Quia venientem ad me non ejiciam foras (Joan. vi)* ; et Apostolo nihilominus dicente : *Propter subintroductos autem falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu : quibus nec ad horam cessimus subjectioni ; ut veritas Evangelii permaneat apud vos (Gal. ii)* ; concedi quidem ei convenit ingressum, propter incertos exitus rerum. Interdum enim potest fieri ut per tempus proficiat, et delectetur sanctitate vitæ, et permaneat in cœptis, sicut et frequenter factum scimus. Sed et ut manifesta fiat veritas institutionum nostrarum, de quibus fortassis homines aliter opinantur. Oportet tamen circa eum cautius agi et diligentius ; ut sive in veritate permaneat vel proficiat, sive institutionum nostrarum libertas exploretur, probabilis inveniatur et pura. Ita namque et nos Deo placebimus ; et ille, aut proficiet, si verax est ; aut si simulator est, erubescet.

INTERROGATIO LXXXVIII.

Si quis supra vires vult abstinere, ita etiam, ut in opere mandatorum impediatur per nimietatem abstinentiæ ; si oportet ei concedi ?

RESP. Interrogatio vestra non mihi videtur competenter adhibita. Non enim continentiam in cibis solum esse diximus : nam hæc ab apostolo Paulo etiam culpabilis invenitur ; si non cum fide et ratione fiat, cum dicit : *Abstinentes se a cibis quos Deus creavit (I Tim. iv)*. Sed illam diximus esse perfectam con-

tinentiam, qua se quis a prioribus suis voluptatibus continet. Quantum autem habeat periculi, quæ voluntatem propriam vult facere, et non Domini, certum est ex his quæ Apostolus dicit : *Facientes voluntatem carnis et cogitationum, eramus natura filii iræ sicut et cæteri (Ephes. ii)*.

INTERROGATIO LXXXIX.

Qui satis jejumat, et in refectioe non potest communem cibum cum omnibus sumere ; quid magis eligere debet, jejunare cum fratribus et cum ipsis reficere, aut propter majora jejunia alios cibos requirere ?

RESP. Jejunii mensura non debet ex uniuscujusque voluntate pendere, sed ex jussu et institutione eorum qui communiter Deo serviunt : sicut et illorum in omnibus unanimitas et consonantia refertur, qui in Actibus apostolorum cor et animam unam habuisse signantur (Act. iv). Si quis ergo rationabiliter et fideliter jejumat, etiam virtutem, ut sustinere possit, a Domino consequitur : *Fidelis enim est, qui repromisit (Hebr. x)*.

INTERROGATIO XC.

Quomodo oportet jejunare, cum necessarium jejunium injungitur ; si aliquando aliquid quod religio deposcit, explendum est, tanquam ex necessitate, an voluntarie ?

RESP. Domino dicente : *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam (Matth. v)*, omne quod ad religionem pertinet, nisi ex proposito et devotione fiat, periculum generat. Debet ergo jejunio sociari devotio. Quia autem necessarium sit jejunium in talibus quibusque causis, et maxime cum desideramus aliquid impetrare a Domino, etiam sanctus Apostolus docet, qui inter cæteras suas virtutes addidit etiam hoc : *Quia in jejuniis frequenter (I Cor. xi)*.

INTERROGATIO XCI.

Qui non vult ipsis cibis vesci ex quibus fratres reficiuntur, sed alios requirit, si recte facit ?

RESP. Specialiter hoc ipsum, querere cibum, est contra mandatum Domini, dicentis : *Nolite querere quid manducetis, vel quid bibatis (Matth. vi)*. Et ut nos magis attentos faceret ad ea quæ dicebat addidit : *Hæc enim gentes inquirunt*. Sane debet sollicitudo ejus esse qui præest, ut impleat illud quod scriptum est : *Dividebatur autem unicuique secundum id quod opus erat (Act. iv)*.

INTERROGATIO XCII.

Qui dicit, quia lædit me hoc, et contristatur si ei alius cibus non fuerit datus, qualis est ?

RESP. Apparet quia hic non est fixus in spe illa quam Eleazarus habuit (II Mach. vi) ; nec de charitate ejus qui præest, et sollicitudinem tam sui quam omnium gerit, certus est. Verumtamen absolute neque de his quæ lædunt, neque de his quæ prosunt, permittitur unicuique judicio suo vel voluntate aliquid agere ; sed ejus qui præest judicio committendum est, ut unicuique, prout res vel necessitas expetit, consulat : primo omnium in his quæ animæ prosunt ; tunc deinde secundo loco etiam ut in corporalibus usibus secundum Dei voluntatem moderetur.

INTERROGATIO XCIII.

Si vero etiam quis murmuret propter escam, quæ erga eum sententia servabitur?

RESP. Ea quæ circa illos qui murmuraverunt in deserto. Dicit enim Apostolus : *Ne murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore (I Cor. x).*

INTERROGATIO XCIV.

Si oportet eum qui plus laborat, requirere plus aliquid a consuetudine?

RESP. Si propter retributionem Dei laborem suscipit, non hic requirere debet laboris sui mercedem vel requiem, sed pro his ad promissa Domini festinare : sciens quia sicut pro laboribus mercedes paravit Dominus, ita etiam pro angustiis consolationes. Verumtamen hi qui præsumunt, observabunt regulam, quæ dicit : *Dividebatur unicuique prout opus erat (Act. iv)*. Debent enim unumquemque prævenire, ut secundum laborem etiam solatia refectio- nis inveniat.

INTERROGATIO XCV.

Quali affectu oportet accipere vel vestimentum, vel calceamentum, qualecunque fuerit?

RESP. Siquidem breve aut grande est, ad mensuram staturæ suæ hoc iudicare debet, sed cum omni verecundia et mansuetudine. Si vero pro abjectiori et villiori movetur, aut quia non est novum, meminerit mandati Domini, dicentis : *Quia dignus est, non quicumque, sed operarius mercede sua (Luc. x)*. Discutiat seipsum, si digne operatus est opera Dei, et adimpleverit omnia, quæcunque præcepta sunt ; et tunc non aliud requiret, sed de eo ipso quod ei datur adhuc erit sollicitus, quia super suum meritum accipit. Hoc enim quod esca dictum est, etiam de omni re quæ ad usus corporis pertinet eadem forma servari potest.

INTERROGATIO XCVI.

Si quis iratus fuerit, nolens accipere aliquid eorum quæ ad usum præbentur?

RESP. Iste talis dignus est etiam ut si querat non accipiat, usquequo probet is qui præest : et cum viderit vitium animi curatum, tunc etiam quod corporis usibus necessarium fuerit, præbebit.

INTERROGATIO XCVII.

Si necesse est omnes convenire ad horam prandii, eum qui remanet et post venit, quomodo transigimus?

RESP. Siquidem necessitate vel loci vel operis remansit a communi ordine, qui præest probabit et ignoscet. Si vero cum posset, non satis egit occurrere, fateatur culpam negligentiam suam, et maneat sine cibo usque ad illam horam qua convenitur ad cibum in posterum diem.

INTERROGATIO XCVIII.

Pauperes venientes ad ostium et petentes, quomodo dimittimus? Et si debet unusquisque porrigere panem, vel quodcunque aliud; aut oportet hoc ad eum qui præest pertinere?

RESP. Cum Dominus dixerit : *Non est bonum tollere panem filiorum, et mittere canibus : sed et canes manducare de micis, quæ cadunt de mensa puerorum,*

A libenter accipiunt (Matth. xv); is cui dispensatio in- juncta est, cum consideratione debet hoc facere. Si quis autem præter illius voluntatem facere hoc præsumit, tanquam inquietus et indisciplinatus confundatur, usquequo discat loci sui ordinem custodire; secundum quod Apostolus dixit : *unusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat (I Cor. vii).*

INTERROGATIO XCIX.

Si licet unicuique veterem suam tunicam aut calceamentum dare cui voluerit, misericordie causa propter mandatum?

RESP. Dare aliquid mandati gratia, non est omnium, sed eorum quibus istud officium creditum est. Sic ergo ad quem pertinet dispensatio, sive novum, sive vetus vestimentum ipse det cui dari debet et ipse suscipiat a quo suscipi debet.

INTERROGATIO C.

Si frater junior fuerit jussus docere aliquem senio- rem secundum ætatem, quomodo debet agere cum illo?

RESP. Tanquam ministerium exhibens ad imple- dum mandatum Domini, cum omni reverentia; ti- mens illam sententiam quæ dicit : *Maledictus qui faciit opera Dei negligenter (Jer. XLVIII)*; observet au- tem, ne elatus in iudicium incidat diaboli.

INTERROGATIO CI.

Si debent peregrini intrare usque ad illa loca ubi fra- tres operantur : vel etiam si alii de eodem monaste- rio debent relicta suis locis intrare ad alios?

RESP. Præter illum cui creditum est requirere operantes; id est, ad quem opus pertinet et dispen- satio, si quis inventus fuerit hoc faciens, tanquam inturbans disciplinam et ordinem fratrum, a com- muni conventu excludatur, et omnino etiam a licitis progressibus inhibeat; et sedens in uno loco, in quo judicaverit is qui præest, apto ad correptionem et vindictam, nusquam prorsus permittatur absce- dere, sed urgeatur in opus, multo plus quam con- suetudo est; et quotidie exigatur, usquequo discat implere hoc quod Apostolus dixit : *Unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat (I Cor vii).*

INTERROGATIO CII.

Si oportet eos qui noverunt artificia suscipere ab ali- quo opus absque scientia vel jussione ejus qui præest et operum sollicitudinem gerit?

RESP. Furti reus erit ejusmodi, vel similis eis qui D furibus concurrunt.

INTERROGATIO CIII.

Quomodo debent hi qui operantur, curam gerere fer- ramentorum, vel utensilium eorum de quibus ope- rantur?

RESP. Primum quidem sicut vasis Dei, vel his quæ jam Deo consecrata sunt, uti debent. Deinde tanquam qui non possint sine ipsis devotionis et studii sui emolumenta consequi.

INTERROGATIO CIV.

Quid si per negligentiam pereat aliquid ex his, aut per contemptum dissipetur?

RESP. Is quidem qui contemnit, velut sacrilegus judicandus est; et qui perdidit per negligentiam, et ipse simile crimen incurrit : pro eo quod omnia

quæ ad usus servorum Dei deputata sunt, Deo sine A dubio consecrata sunt.

INTERROGATIO CV.

Quid si a seipso commodare voluerit alicui, aut accipere ab alio?

RESP. Tanquam insolens et temerarius habendus est. Hæc enim eorum qui præsumunt, et curam dispensationis gerunt, officia propria sunt.

INTERROGATIO CVI.

Quid si necessitas poscat ut is qui præest requirat ab aliquo eorum vas vel ferramentum, et contradixerit?

RESP. Qui seipsum et membra sua tradidit in alterius potestatem propter mandatum Domini, quomodo licebit ei de utensilibus contradicere, huic præcipue cui cura commissa est.

INTERROGATIO CVII.

Si is qui circa cellarium, vel coquinam, vel alia hujuscemodi opera occupatus est, non occurrat adese ordini psallentium vel ad orationem, nihil damni patitur in anima.

RESP. Unusquisque in opere suo observare debet propriam regulam, sicut membrum in corpore; et damnum habebit, si neglexerit in eo quod injunctum est ei, et de communi fratrum utilitate negligens amplius periclitabitur. Et ideo tota mente et devotione complere debet id quod scriptum est: *Cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino (Ephes. v)*. Si enim corporaliter non occurrat adese cum cæteris ad orationis locum, in quocunque loco inventus fuerit, quod devotionis est expleat. Oportet tamen observare, ne forte possit quis implere in tempore suo quod complendum est et occurrere: sed dum loqui vult, occasiones nectit tanquam in ministerii opere occupatus. Quod si facit, et offendiculum cæteris præstat, et ipse negligentis crimen incurrit.

INTERROGATIO CVIII.

Quomodo obtinebit quis ut in oratione sensus ejus non vagetur?

RESP. Si certus sit assistere se ante oculos Dei. Si enim quis judicem suum videns vel principem, et loquens cum eo, non sibi credit licitum esse vagari oculis, et aliorum aspiciere, dum ipse loquitur; quanto magis qui accedit ad Dominum, nusquam debet movere oculum cordis, sed intentus esse in eum, qui scrutatur renes et corda (*Psal. vii*)? ut impleat illud quod scriptum est: *Levantes sanctas manus sine ira et disceptatione (I Tim. ii)*.

INTERROGATIO CIX.

Si possibile est obtinere hominem, ut in omni tempore et loco non vagetur mens sua: vel quomodo id fieri potest?

RESP. Quia possibile est ostendit ille qui dixit: *Oculi mei semper ad Dominum (Psal. xxxiv)*. Et iterum: *Providebam Dominum in conspectu meo semper; quia a dextris est mihi, ut non commovear (Psal. xv)*. Quomodo autem possibile sit, prædiximus; id est, si non demus animæ nostræ otium, sed in omni tempore de Deo et de operibus ac de beneficiis ejus, et de donis cogitemus, et hæc cum confessione et

gratiarum actione semper volvamus in mente, sicut scriptum est: *Psallite sapienter (Psal. xlvii)*.

INTERROGATIO CX.

Et quid est, psallite sapienter?

RESP. Quod est in omnibus cibis gustu unumquemque dignoscere cujus saporis sit, hoc est et in verbis sanctæ Scripturæ prudentiæ sensus. *Fauces enim, inquit, escas gustabunt, sensus autem verba discernit (Job. xxxiv)*. Si quis ergo ita animam suam intendat in singula verba psalmodum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum, iste est qui compleat hoc quod dicitur: *Psallite sapienter*.

INTERROGATIO CXI.

Qua mensura debet temperare potestatem dispensationis suæ is cui cellarii cura commissa est?

B RESP. Erga eum quidem qui ei creditur hujuscemodi dispensationem, meminisse debet Domini dicentis: *Non possum ego a me ipso facere quidquam (Joan. v)*. Ad cæteros vero sollicite scire debet quid unusquisque opus habeat, ut compleat illud quod scriptum est: *Dividebatur autem unicuique prout opus erat (Act. iv)*. Eadem autem ratio observari debet ab omnibus quibuscunque aliqua ministerii vel dispensationis sollicitudo commissa est.

INTERROGATIO CXII.

Qua sententia observabitur erga dispensantem, si aliquid secundum personæ acceptionem, vel per contentionem faciat?

C RESP. Apostolo præcipiente, aliquando quidem: *Ne quid facias secundum favorem, vel in alteram partem declinando (I Tim. v)*; aliquando autem dicente: *Quia si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia (I Cor. xi)*. Si quis hoc facit, notetur, usquequo corrigatur. Verumtamen oportet cum summa diligentia et probatione discutere et considerare ad quam partem unusquisque aptus sit vel opportunus, et ei injungi quodcunque illud operis est vel officii: ut neque illi qui injungunt ex hoc ipso condemnentur quod non aptum alicui officium injunxerint, et inveniantur mali dispensatores esse sive animarum, sive mandatorum Dei; neque illi ipsi quibus injungitur, occasionem peccati ex hoc habere videantur.

INTERROGATIO CXIII.

Si autem neglexerit dare fratri quod opus est?

D RESP. Manifesta est de hoc sententia ex ipsius Domini verbis, dicentis: *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui præparatus est diabolo et angelis ejus. Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; sitiivi et non dedistis mihi bibere, et ea quæ sequuntur (Matth. xxv)*. Quia maledictus omnis qui facit opera Domini negligenter (*Jer. xlviii*).

INTERROGATIO CXIV.

In prospectibus mandatorum Dei una est mensura omnium? An alius amplius, alius minus debet aliquid?

RESP. Quia non sit una mensura in omnibus, sed quia alii plus creditur et alii minus, manifestum est hæc ipsius Domini verbis, nunc quidem dicentis: *Aliud semen cecidit super terram bonam: et hic est*

qui audit verba mea et intelligit, et fructum affert, A aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud vero trigesimum (Luc. viii). Hoc idem autem etiam in his, qui dispensandam pecuniam susceperunt, invenitur; cum dicitur, alii quidem data esse quinque talenta, alii duo, alii unum (Matth. xxv).

INTERROGATIO CXV.

Si oportet æqualiter haberi eos qui plus proficiunt et eos qui minus?

RESP. Illud observandum est in hoc quod de remissione peccatorum Dominus statuit, dicens: Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum (Luc. vii). Cui autem parum remittitur, parum diligit. Et iterum, quod de presbyteris Apostolus statuit, dicens: Qui bene præsumt presbyteri, duplici honore honorentur, maxime qui laborant in verbo et doctrina (I Tim. v). Hoc in omnibus hujuscemodi causis observandum puto.

INTERROGATIO CXVI.

Quid si contristatur is qui minus honoratur, cum præferri sibi viderit eum qui in timore Domini præcedit, quomodo eum habebimus?

RESP. Is qui talis est, certum est quia malignitatis vitio non caret, secundum Evangelii parabolam, in qua dicit Dominus ad eos qui contristati sunt, quia æqualiter cum ipsis honorati sunt alii: An, inquit, oculus tuus malus est, quia bonus sum? (Matth. xx.) Et manifesta est Domini sententia de his talibus, quæ dicit per Prophetam: Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus; timentes autem Dominum magnificat (Psal. xiv).

INTERROGATIO CXVII.

Anima post multa peccata et multas vitæ miseras, cum quali timore et qualibus lacrymis debet recedere a peccatis? et cum quali spe et affectu accedere ad Dominum debet?

RESP. Primo quidem odisse debet illa priorem suam vitam notabilem, et ipsam memoriam ejus perhorrescere atque execrari. Scriptum est enim: Iniquitatem odio habui et abominatus sum; legem autem tuam dilexi (Psal. cxviii). Deinde ut majorem timorem habeat maximo utatur ignis æterni metu et poenæ perpetuæ. Sed et lacrymarum tempus agnoscat per poenitentiam, sicut David docuit in sexto psalmo purgationem peccatorum fieri posse ubertate lacrymarum in sanguine Christi, per potentiam misericordiæ ejus, et per multitudinem miserationum Dei, qui dixit: Quia si fuerint peccata vestra sicut phœnicium, ut nivem dealbabo: si autem fuerint sicut coccus, ut lanam candidam efficiam (Isa. i). Et post hæc recepta virtute et facultate placendi Deo, dicit: Convertisti planctum meum in gaudium; conscidisti saccum meum, et præcinxisti me lætitia, ut psallam te gloria mea (Psal. xxix). Et ita accedens ad Dominum psallat et dicat: Exaltabo te, Domine, quoniam suscepisti me; et non delectasti inimicos meos super me (Ibid.).

INTERROGATIO CXVIII.

Quoniam scriptum est: Redemptio animæ viri propriæ divitiæ ejus: nobis quibus non accidit dispergere pro animæ redemptione divitias, quid faciemus.

RESP. Siquidem volumus, et non potuimus: memores simus responsionis Domini ad Petrum, qui cum de hac re esset sollicitus, et diceret: Ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit nobis (Matth. xix)? Respondit ei dicens: Omnia qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter me, et propter Evangelium, centuplum accipiet, et vitam æternam consequetur (Ibid.). Quod si per negligentiam accidit cuiquam omisisse divitias, vel nunc adhibeat propensius studium, ut ex opere manuum largiens, neglectum resarciat pensum. Quod si ne nunc quidem vel tempus nobis superest, vel virtus ad hujuscemodi ministerium, consolatur nos Apostolus dicens: Non quæro quæ vestra sunt, sed vos (II Cor. xii).

INTERROGATIO CXIX.

Si quis audiens sermonem Domini, dicentis (Luc. xii): Quia servus qui cognovit voluntatem domini sui, et non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multum: qui vero non cognovit, et non fecit digna, plagis vapulabit paucis; negligat et dissimulet acire voluntatem Domini, si habet aliquid excusationis?

RESP. Manifestus est, qui hujuscemodi est, quia simulat ignorantiam, nec ullo genere effugiet peccati sententiam. Si enim non venissem, inquit Dominus, et locutus eis non fuisset, peccatum non haberent; nunc vero excusationem non habent pro peccato suo (Joan. xv). Sic ergo sancta Scriptura omnibus et voluntatem Dei denuntiat, ut non inter eos qui ignorant iste talis judicetur, sed cum illis magis de quibus scriptum est: Quia sicut aspides surdæ obturantes aures suas, ne exaudiant vocem incantantium, et curentur medicamento, quod componitur a sapiente (Psal. lvi). Verumtamen is qui præest, et verbi Dei ministerium exhibet, si neglexerit annuntiare unicuique, et in unum de singulis, velut homicida judicabitur animarum, secundum Scripturas (Ezech. xxxiii).

INTERROGATIO CXX.

Si is qui facit voluntatem alicujus, etiam particeps ejus est vel socius?

RESP. Si credimus Domino dicenti: Quia qui facit peccatum, servus est peccati (Joan. viii). Et iterum: Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri facere vultis (Ibid.); scimus, quia non solum socium et participem, sed dominum sibi ac principem ascribit eum cujus opus facit. Testatur autem de his et Apostolus, dicens: An nescitis, quia cui exhibuistis vos servos ad obediendum, servi estis ejus cui obedistis; sive peccati in mortem, sive obedientiæ ad justitiam (Rom. vi)?

INTERROGATIO CXXI.

Si is qui consentit alterius peccato, etiam ipse peccati reus est?

RESP. Hæc sententia est manifesta ex verbis Do-

mini, quibus ait ad Pilatum dicens: *Qui tradidit me tibi, majus peccatum habet* (Joan. xviii). Manifestum namque est ex hoc, quia et Pilatus acquiescens his qui tradiderunt Dominum, peccatum habeat, licet minus quam illi. Ostenditur autem hoc etiam in eo quod Adam acquievit Evæ, vel consensit, quæ acquieverat serpenti. Nullus enim ex ipsis aut innocens judicatus est, aut impunitus abscessit. Sed et ipsa Dei indignatio, quæ adversus eos habita est, hoc ipsum indicat. Cum enim Adam pro excusatione sua objecisset: *Quia mulier quam dedisti mihi, ipsa mihi dedit, et manducavi* (Gen. iii), *Quia audisti*, inquit Deus, *vocem mulieris tuæ, et manducasti de ligno, de quo præceperam tibi, ne de eo manducares, maledicta terra erit in operibus tuis* (Ibid.).

INTERROGATIO CXXII.

Si oportet peccantibus fratribus silere et acquiescere?

RESP. Quia non oportet manifesta est hæc ipsius Domini præceptis, quibus in Veteri quidem Testamento dicit: *Argue proximum tuum, et non assumes ex eo peccatum* (Lev. xix). In Evangelio autem dicit: *Si peccaverit in te frater tuus, vade et argue eum inter te et ipsum solum. Si audierit te, lucratus es fratrem tuum. Si vero non audierit te, assume adhuc tecum alium unum, aut duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Si autem et ipsos non audierit, dic Ecclesiæ. Si vero nec Ecclesiam audierit, sit tibi sicut gentilis et publicanus* (Matth. xviii). Quantum autem sit crimen hujus peccati, dignoscitur primum quidem ex sententia Domini, quæ dicit: *Qui incredulus filio fuerit, non habebit vitam æternam; sed ira Dei manet in eo* (Joan. iii). Tunc deinde ex historiis quæ vel in Veteri, vel in Novo Testamento referuntur. Nam Achor ille cum furatus esset regulam auream, super omnem populum facta est ira Dei (Jos. vii). Et quidem populus peccatum quod commiserat ignorabat usquequo manifestatum est, et pertulit cum omni domo sua horrendum illum ac famesissimum interitum. Sed et Heli sacerdos, et quidem cum siluisset peccantibus filiis, qui erant filii pestilentiæ, imo frequenter monens et castigans dixit: *Nolite, filii: non bona ego audio de vobis*, et cætera (I Reg. ii): qui cum peccatum argueret, et de Dei judicio commoneret, tamen quoniam non vindicavit, neque digno zelo Dei adversus eos motus est, in tantum iracundiam Dei provocavit, ut etiam universus populus pariter cum filiis suis exstingeretur, et arca testamenti ab alienigenis raperetur, et ipse insuper omnibus subversis miseranda morte corrueret. Quod si vel in populum ignorantem de unius peccato, vel in patrem qui corripuerat filios, pro peccato, tanta Dei iracundia incensa est, quid sperandum est de his qui cognoscunt aliorum delicta et reticent, nec qualemcunque adhibent correptionem? Quos utique conveniret observare illud quod Apostolus ad Corinthios dicit: *Quare non potius luctum habuistis, ut tolleretur e medio vestrum, qui hoc opus fecit?* et reliqua

(II Cor. xv). Vel illud: *Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari, quantum operatum est in vobis sollicitudinem, sed excusationem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam* (II Cor. vii)? Unde et metuere debent, ne forte etiam nunc similem veteribus interitum sumant, hi qui similiter negligunt, imo et tanto gravius, quanto spernere legem Christi perniciosius est quam legem Moysis. Et his compedit illud aptari, quod dixit: *Septies vindicatum est de Cain: de Lamech vero septuagies septies* (Gen. ii).

INTERROGATIO CXXIII.

Cur aliquoties animæ, etiamsi non satis agat, sponte tamen quodam genere incidit ei dolor quidam cordis et compunctio timoris Dei; aliquoties tanta securitas et negligentia animam tenet, ut etiamsi cogat se homo, non possit dolorem aliquem vel compunctionem cordis assumere?

RESP. Hujusmodi quidem compunctio ex Dei dono venit, ad provocandum desiderium; ut degustans anima dulcedinem hujusmodi compunctionis vel doloris, provocetur et incitetur ad imitandum similem gratiam. Ostenditur enim quia si datur etiam non satis agentibus, quanto magis dabitur et his qui desiderant et laborant semper esse in compunctione timoris Dei? et ut sint inexcusabiles, qui per negligentiam istam gratiam perdunt. Quod vero aliquoties compellimus nosmetipsos, et non possumus obtinere, indicatur ex hoc quod in alio tempore multum negleximus. Non enim possibile est ut is qui neque meditationibus, neque institutionibus divinis seipsum jugiter exercuit, subito veniat ad orationem, et continuo obtineat quod requirit. Sed ostenditur per hoc, hujusmodi animam aliis vitiis vel passionibus prægravari, quorum dominatione ad ea quæ vult habere, non permittitur libertate uti: secundum illud quod et Apostolus tractat, dicens: *Quoniam ego carnalis sum, venundatus sub peccato. Non enim quod volo ago; sed quod odi, hoc facio* (Rom. vii). Et rursus: *Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum* (Ibid.). Quod et ipsum permittit Deus nobis pro nostra utilitate provenire; ut per hæc ipsa quæ contra voluntatem anima patitur, corrigatur aliquando, et convertatur ad eum qui repleat in bonis desiderium ejus, et relevet eam ab oneribus suis: et cognoscat tandem semetipsam, ac respiscat; et intelligat quod in laqueis diaboli capta detinetur. In quos sua quidem sponte incidit; sed jam quasi captiva, non quæ vult agit; sed quod odit, illud facit (Rom. vii). Sed si convertatur ad Dominum, qui liberet eam de corpore mortis hujus, statim inveniet misericordiam, si integre et ex toto corde pœniteat.

INTERROGATIO CXXIV.

Quomodo quis dignus efficitur particeps fieri Spiritus sancti?

RESP. Dominus noster Jesus Christus docuit nos, dicens: *Si diligitis me, mandata mea servate; et ego rogabo Patrem meum, et alium Paraclitum dabit vobis, Spiritum veritatis, quem hic mundus non potest*

accipere (Joan. xiv). Donec ergo non servamus A mandata Domini, nec sumus tales ut ipse de nobis testimonium ferat, dicens : *Quia vos non estis de hoc mundo*, Spiritus sancti participium habere non possumus.

INTERROGATIO CXXV.

Qui sunt pauperes spiritu?

RESP. Domino dicente, aliquando quidem : *Quia verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt* (Joan. vi); aliquando autem : *Quia Spiritus sanctus vos docebit omnia, et commonebit vos, quæ dixi vobis. Non enim loquetur a se, sed omnia quæ audit, hæc loquetur* (Joan. xvi). Isti sunt pauperes spiritu qui non alia aliqua causa pauperes sunt nisi propter doctrinam Domini, dicentis : *Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus* (Matth. xix). Si autem etiam B quis quacunque ex causa impositam sibi paupertatem secundum voluntatem Domini dispenset, et ferat, sicut ille Lazarus (Luc. vi), etiam iste a beatitudine non erit alienus, Domino præcipiente : *Nolite esse solliciti quid manducetis, vel quid bibatis, vel quid induamini* (Matth. vi).

INTERROGATIO CXXVI.

Usque ad quem modum est observatio mandati? vel quomodo adimpleri potest?

RESP. Mandati quidem observatio est usque ad mortem, quia et Dominus obediens est factus usque ad mortem : adimpleri autem potest per hoc quod habet unusquisque desiderium et amorem Dei. Dominus enim cum exclusisset sollicitudinem sæculi, conjungit statim promissionis spem, dicens : *Scit enim Pater vester, quibus opus habetis, antequam petatis* (Luc. xii). Sed et Apostolus dicit : *Quia nos ipsi in nobis ipsis responsum mortis habemus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitavit mortuos* (II Cor. i). Secundum propositum ergo nostrum et animæ præparationem, quotidie morimur, voluntate autem Dei reservamur. Propter quod et Apostolus cum omni fiducia dicebat : *Ut morientes, et ecce vivimus* (II Cor. vi). Juvat autem hujuscemodi propositum etiam circa mandata Dei, ardentior animus et desiderium insatiabile : quo qui constringitur, non habebit otium nec tempus occupari erga corporales usus vel actus.

INTERROGATIO CXXVII.

Si ergo neque sollicitudinem habere oportet de necessariis usibus ad vitam; et aliud est præceptum Domini dicentis (Joan. vi) : *Operamini cibum, qui non perit; superfluum est manibus operari?*

RESP. Ipse Dominus in alio loco præceptum suum explanavit. Nam ibi quidem dixit, non oportere requiri aliquid ad vitam, cum dicit : *Nolite quærere quid manducetis, aut quid bibatis; hæc enim omnia gentes hujus mundi requirunt* (Matth. vi); et addidit : *Quærite autem regnum Dei, et iustitiam ejus* (Ibid.). Et quomodo oporteat quærere, indicavit : cum enim dixisset : *Nolite operari cibum qui perit* (Joan. vi), addidit : *Sed eum qui permanet in vitam æternam* (Ibid.). Et quid hoc esset ipse in alio loco ostendit, dicens : *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus,*

qui misit me, Patris (Joan. iv). Voluntas autem Patris est esurientibus cibum dare, sitientibus potum; nudos operire, et cætera hujuscemodi. Tum deinde necessarium est et Apostolum imitari, dicentem : *Omnia ostendi vobis, quia oportet nos laborantes suscipere infirmos* (Act. xx). Et cum iterum doceat : *Magis autem laboret unusquisque, manibus suis operans quod bonum est, ut possit impertire necessitatem patientibus* (Ephes. iv). Cum ergo hæc ita nobis vel Dominus in Evangelio, vel Apostolo tradat, manifestum est quia pro nobis ipsis solliciti quidem esse non debemus neque laborare : sed propter mandatum Domini et propter necessitatem proximorum solliciti esse debemus et operari attentius; et maxime quia Dominus in seipsum recipit ea quæ in servos ejus fecerimus, et regnum cælorum pro hujuscemodi promittit obsequiis.

INTERROGATIO CXXVIII.

Si quis in corde suo cogitat de cibis, tunc deinde notet seipsum et arguat; si et hic quasi cogitans de talibus judicandus sit?

RESP. Siquidem non id temporis est, quo naturaliter requirere cibos famis necessitate commonemur, manifestum est, id esse vagæ mentis indicium, et animæ erga præsentia affectum gerentis, et erga voluntatem Dei desidis et remissæ : proximam tamen habet Dei misericordiam, et pro hoc ipso, quod seipsum arguit et notavit, nota criminis exsolvitur : si tamen servet de cætero cogitationum lapsus, memor Dominici sermonis, quo ait : *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat* (Joan. v). Si autem id temporis sit, quo naturaliter de cibis appetendis commonemur; mens autem in melioribus occupata, inferiora spernit et despicit, non recordatio ciborum notabilis, sed contemptus laudabilis invenitur.

INTERROGATIO CXXIX.

Si licet nocturnam tunicam habere alteram, vel cilicinam, vel alium quamlibet?

RESP. Cilicii quidem usus habet proprium tempus, non enim propter usus corporis, sed propter afflictionem ejus inventum est hujuscemodi indumentum, et pro humilitate animæ. Cum autem duas tunicas habere prohibeat sermo divinus, quomodo potest hoc suscipi, nisi ad eos usus quos superius diximus (Matth. x)?

INTERROGATIO CXXX.

Si licet ei qui ministrat, majore voce, id est cum clamore, loqui?

RESP. Vocis mensuram defuit audiendi modus. Si ergo brevior fuerit et compressor vox quam res poscit, prope est ut murnur potius vel susurratio videatur quam sermo. Si vero major sit quam res requirit, cum possit audire ille cui loquitur, jam non erit vox, sed clamor; quod est notabile : nisi forte gravior sit auditus ejus cui loquimur, et necessitas nos cogat ad clamandum. Propterea et de Domino scriptum est : *Quia Jesus clamabat dicens : Si quis credit in me, non credit in me, sed in eum qui*

me misit (Joan. xi). Clamare enim dicitur pro his quorum interior auditus surdus et obturatus erat.

INTERROGATIO CXXXI.

Si quis die suo, quo ministrat in coquina, laboraverit supra vires ita ut impediatur, et non possit etiam reliquis diebus exercere opus suum, si oportet imperari ei hujusmodi officium?

RESP. Jam supra diximus quia is cui injuncta est operum cura, et qui præest, considerantius observare debet uniuscujusque vel vires vel possibilitatem; et prout quis aptus est, ita etiam opus iungere: ne audiat ipse et id quod scriptum est: *Quia fingit laborem in præcepto (Psal. xciii)*. Ille tamen cui injungitur, contradicere non debet; quia obedientia usque ad mortem servari definita est.

INTERROGATIO CXXXII.

Et ille cui lana credita est, quomodo debet habere hanc curam; et quomodo observare eas quæ operantur?

RESP. Lanam quidem, tanquam opus Dei sibi commissum: sorores autem, ut absque ulla contentione, vel personarum acceptione unicuique sorori opus apte et competenter injungat.

INTERROGATIO CXXXIII.

Si quis condemnatus est, ut eulogiam non accipiat, et dicit: Quia si non accepto eulogiam, non manduco; si debemus audire eum?

RESP. Siquidem tanti modi est culpa, pro qua condemnatus est, ut dignum sit etiam cibo eum vetari, prohet ille qui præest. Si autem a sola benedictione aliquis abstentus est, et indulgetur ei cibus; condemnatus autem et inobediens est, etiam in hoc contentiosi notam suscipere debet, et cognoscere, quia per hoc non curat culpam, sed multiplicat delictum.

INTERROGATIO CXXXIV.

Quali timore, fide, vel affectu percipere debemus corporis et sanguinis Christi gratiam?

RESP. Timorem quidem docet nos Apostolus, dicens: *Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit (I Cor. xi)*. Fidem vero docet nos sermo Domini, dicens: *Hoc est corpus meum, quod pro multis datur: hoc facite in meam commemorationem (Matth. xxvi)*. Et sermo Joannis dicentis: *Quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiæ et veritatis (Joan. i)*. Sed et Apostolus scribens: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu reperiens ut homo, humiliavit semetipsum; factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis (Phil. ii)*. Cum ergo anima fidem habet his dictis, et considerat magnificentiam gloriæ ejus, et admiratur nimietatem humilitatis, quomodo tantus et talis obediens fuit Patri usque ad mortem pro vita nostra; puto quia provocari possit ad affectum et dilectionem, et ipsius Dei patris, qui unico Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum: et ad amorem unigeniti ejus eo amplius provocabitur, qui eum videat mortem turpissimam

A pro nostra redemptione tolerasse. Sicut et Apostolus de eo dicebat: *Quia charitas Christo constringet nos, judicantes hoc; quod si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, et pro omnibus mortuus est; ut qui vivit, jam non sibi vivat, sed ei qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit (II Cor. v)*. Talem ergo affectum vel fidem præparare debet in animo suo is qui de pane et calice percipit.

INTERROGATIO CXXXV.

Quis est bonus thesaurus, et quis est malus?

RESP. Prudentia quidem et sensus qui in Christo est, et virtus animi, quæ ad Dei gloriam pertinet, thesaurus bonus est. Prudentia autem et sensus malitiæ; et in his sapere, quæ Deus fieri non vult, thesaurus est malus: ex quibus proferuntur, secundum Dei vocem (*Luc. vi*), suo quoque tempore utrique fructus vel boni vel mali, in operibus et verbis.

INTERROGATIO CXXXVI.

Si bonum est penitus tacere?

RESP. Silentium et taciturnitas tunc bonum est, cum vel ad personas vel ad tempus aptatur, sicut a sacra Scriptura edocemur, quæ dicit, aliquando quidem: *Quia qui intelligit, in illo tempore tacebit; quia tempus malum est (Amos. v)*. Aliquando autem: *Possui ori meo custodiam, dum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum, et silui a bonis (Psal. xxxviii)*. Et alibi: *Quod si alii sedenti revelatum fuerit, prior taceat (I Cor. xiv)*; et iterum: *Mulieres vestræ in ecclesiis taceant (Ibid.)*. Sed et alio tempore his qui incontinentem linguam habent, dicitur: *Omnis sermo malus de ore vestro non procedat; sed si quis bonus ad ædificationem fidei (Ephes. iv)*. Necessario vero est taciturnitas, usquequo vitia si qua illa sunt linguæ vel sermonum temeritas resecetur, et discat opportune et in tempore utiliter loqui, ut sicut scriptum est: *Sermo eorum sale conditus sit, ut det gratiam audientibus (Col. iii)*.

INTERROGATIO CXXXVII.

Si oportet tempore orationum vel psalmodiarum loqui aliquem in domo?

RESP. Præter eos qui ministerii sollicitudinem gerunt, vel eos quibus disciplinæ cura commissa est vel dispensationis operum; qui et ipsi tamen considerantius agere debent, ut quantum necessitas exigit, hoc solum loquantur, et hoc ipsum cum quiete et honestate, ne inturbent aut offendiculum faciant; cæteris cunctis silentium habere convenit. Si enim prophetis in Ecclesia docentibus Apostolus dicit: *Quia si alii sedenti revelatum fuerit, prior taceat (I Cor. xiv)*; quanto magis in tempore psalmodiarum vel orationum tacere et silentium agere cunctis convenit; nisi quem forte, ut superius diximus, communis providentiæ causa aliquid proloqui cogit.

INTERROGATIO CXXXVIII.

Quomodo possumus timere judicia Dei?

RESP. Naturaliter expectatio omnis mali timorem incutit. Ita namque bestias etiam timemus et principes; scientes imminere ex eis aliquid quod ad vitæ

exitium pertinet. Si ergo credamus quia veræ sunt A conuminationes futuri iudicii Dei, et recordemur terribile illud futuri examinis tribunal, timebimus iudicia Dei.

INTERROGATIO CXXXIX.

Quomodo lata est porta, et spatiosa via quæ ducit ad mortem (Matth. vii) ?

RESP. Dominus pro multa sua clementia et nominibus et verbis his utitur, quibus possit nobis in notitiam adducere dogmata veritatis. Sicut ergo ii qui ambulant in via, si a recto itinere declinent, quod certis lineis et manifesto calle concluditur, spatia multa et vaga incedunt; ita ergo et is qui excesserit de vita quæ ducit ad regnum cælorum, multam latitudinem incurrit erroris, per quam ad perditionem pervenitur.

INTERROGATIO CXL.

Quomodo angusta porta et arcta via est quæ ducit ad vitam ?

RESP. Et hic similiter angustum et arctum hoc indicat, quia via hæc, id est vita nostra, angustatur et coarctatur in tribulationibus. Constringimur enim ex utraque parte nos qui iter agimus, ne prorsus in aliud aliquid declinemus. Periculum enim est, in utramlibet partem declinare: sicut in exigui pontis transitu, ubi ex utraque parte eum qui forte declinaverit, conciti unda fluminis rapit et aufert. Propterea ergo scriptum est: *Ne declinaveris in dextram neque in sinistram (Num. xx)*. Et David ait: *Juxta semitam scandalum posuerunt mihi (Psal. cxxxix)*.

INTERROGATIO CXLI.

Avaritia usque ad quem modum definitur ?

RESP. Cum transgressus quis fuerit modum legis statutum. Quod designatur, secundum Vetus quidem Testamentum, in eo, si quis plus se diligit, vel plus in pecunia vel necessariis de se sit sollicitus, quam de proximo. Scriptum est enim: *Diligens proximum tuum sicut teipsum (Luc. xix)*. Secundum Evangelium vero, si quis plus sollicitus sit quam de præsentī die, sui videlicet causa vel corporis, iste sine dubio audiet: *Stulte, hac nocte repentem abs te animam tuam; et quæ præparasti, cujus erunt (Luc. xii) ?* Quibus addidit Dominus dicens: *Ita erit et is qui sibi thesaurizat, et non est Domino dives (Ibid.)*.

INTERROGATIO CXLII.

Quid est perperam agere ?

RESP. Quidquid non propter usus necessarios, sed vel ornatus causa vel decoris alicujus fit, hoc est perperam agere.

INTERROGATIO CXLIII.

Quis est, qui ab Apostolo dicitur, habitus ordinatus ?

RESP. Is qui secundum propositum uniuscujusque honestus est usus, vel secundum locum, vel secundum tempus, vel secundum personam. Non idem usus esse potest in tempore hiemis et in tempore æstatis: neque idem habitus est operantis et quiescentis; nec militis idem est et privati, neque viri idem qui mulieris.

INTERROGATIO CXLIV.

Si quis pretiosas vestes abiciat, ipsa autem indumenta viliora quibus utitur, vel calceamenta, ita composita utatur, ut studeat decorem inde aliquem capere; si peccat, aut vitio aliquo id facere putandus est ?

RESP. Qui vult per decorem habitus placere hominibus, manifestum est eum hujus ipsius vitii ægritudine laborare, id est, hominibus placendi; et certum est mentem ejus a Deo longius evagari. Sed et hoc ipsum est vitium, perperam agere, cum indumentis vel calceamentis, non usus causa utitur, sed decoris.

INTERROGATIO CXLV.

Quid est Raca ?

RESP. Provincialis, id est, gentilis illius sermo est B vel: et convicii levioris, quod domesticis et his quorum fiduciam quis gerit, dici solet (*Matth. v*).

INTERROGATIO CXLVI.

Quid est quod dicit Apostolus: Non efficiamur inanis gloriæ cupidi (Gal. vi). Et iterum: Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes (Ephes. vi); quis est inanis gloriæ cupidus, et quis est hominibus placens ?

RESP. Puto quod inanis gloriæ cupidus est, qui propter solam gloriam sæculi, id est, propter eos qui vident et audiunt de se aliquid quod vel laudari possit vel admirari, facit aliquid vel dicit. Hominibus autem placens ille est qui voluntate alicujus hominis, ut placeat ei, facit aliquid vel dicit, etiamsi indignum sit et injuriosum hoc ipsum quod facit.

INTERROGATIO CXLVII.

C *Quid est inquinamentum carnis, et inquinamentum spiritus ? Et quomodo ab his emendari possumus ? Et quæ est sanctificatio, et quomodo possumus eam obtinere ?*

RESP. Inquinamentum carnis est commisceri cum his, qui illicita et nefanda committunt (*II Cor. vii*). Spiritus autem inquinamentum est, cum indifferenter habemus commisceri eis qui de fide impie sentiunt. Emundamur autem ab his, cum implemus illud quod Apostolus dicit: *Cum ejusmodi nec cibum sumere (I Cor. v)*; et quæcumque his similia statuit. Vel certe cum illud patimur in corde nostro quod ait David: *Tristitia tenuit me a peccatoribus derelinquentibus legem tuam (Psal. cxviii)*. Vel cum ostenderimus talem nostram tristitiam, qualem Corinthii ostenderunt, cum objurgati sunt a Paulo; cum erga eum qui peccaverat, indiscrete egerunt, cum dicit (*II Cor. vii*): *In omnibus exhibuistis vos castos esse negotio*. Sanctificatio autem est, adhærere Deo ex integro, et sine aliqua intermissione in omni tempore sollicitum esse, et studium gerere placendi ei. Quoniam quidem neque pollutum aliquid in donis Dei offerri potest, vel sanctificari; neque rursus quod semel oblatum est Deo et sanctificatum, ad communem humani ministerii usum adduci potest; alioquin et sacrilegum erit et impium.

INTERROGATIO CXLVIII.

Quis est mundus corde ?

RESP. Qui seipsum non reprehendit, quia vel præ-

varicatus sit mandatum Dei, vel contempserit, vel A
neglexerit.

INTERROGATIO CXLIX.

Quomodo potest aliquis odium habere adversus peccatum?

RESP. Si semper ex iis quæ tristem et infaustum finem habent, odium nascitur hominibus adversus eos qui causa sibi hujusmodi negotii exstiterunt. Si quis ergo certus sit, quantum et qualium malorum causa nobis sunt peccata, sponte et sine ulla comminatione ex intimo affectu odium ei adversus ea nascitur, sicut ostendit ille qui dicebat: *Iniquitatem odio habui et abominatus sum (Psal. cxviii).*

INTERROGATIO CL.

Quomodo potest aliquis ex animo et ex affectu facere mandata Domini?

RESP. Naturaliter delectamur his quæ bona sunt et prosunt. Si ergo credimus de his quæ promissa sunt, ex eo ipso quod speramus, inseritur animæ nostræ affectus et desiderium ad explenda ea quibus id consequi possimus quod desideramus. Si quis ergo odio habuerit et exsecratus fuerit iniquitatem, et emundaverit se ab omni peccato; ex quo, sicut corpus a languore delectationem non habet cibi, ita et anima a peccati morbo non habet desiderium erga mandata Dei. Si recordetur quia mandatum Dei vita æterna est, et omnibus qui custodiunt illud permanet adimpletio promissorum, potest per hæc nasci animæ affectus ille de quo David dixit: *Judicia Dei vera, justificata in semetipsa, et desiderabilia supra aurum, et lapidem pretiosum nimis; et dulciora super mel et favum. Nam et servus tuus custodit ea; in custodiendo illa retributio multa (Psal. xviii).*

INTERROGATIO CLI.

Quæ est mensura in charitate Dei?

RESP. Ut supra vires semper quis extendat animam suam ad voluntatem Dei, prospiciens et desiderans ea quæ ad gloriam Dei pertinent.

INTERROGATIO CLII.

Quomodo quis obtineat ut possit in se habere charitatem Dei?

RESP. Si grati et fideles existamus erga beneficia ejus, quod etiam in mutis animalibus fieri videmus. Nam et canes interdum diligunt eos qui sibi cibum præbent. Sed et Isaias propheta hoc docet, cum arguit ingratiam gentem, et dicit in persona Domini: *Filios genui, et exaltari: ipsi autem me spreverunt. Agnovit bos possessorem suum, et asinus præsepium domini sui, Israel vero me non cognovit, et populus meus me non intellexit (Isai. 1).* Sicut enim bovi et asino pro eo beneficio quo pascitur dilectio spontanea nascitur erga pastorem, ita etiam nos, si grater et fideliter beneficia Dei suscipiamus, sine dubio diligimus beneficiorum præbitorem Deum; et absque ulla doctrina, naturali quodam instinctu, in ejus concitamus affectum, si tamen sanitas animæ præsto sit.

INTERROGATIO CLIII.

Quæ sunt indicia, esse in nobis charitatem Dei?

RESP. Quæ Dominus docuit, dicens: *Si diligitis me, mandata mea servate (Joan. xiv).*

INTERROGATIO CLIV.

Quid est, seipsum diligere? vel quomodo vitium suum cognoscit qui seipsum diligit?

RESP. Multa abusive dicuntur, sicut et illud: *Qui amat animam suam, perdet eam; et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam servabit eam (Joan. xii).* Philautus ergo Græce dicitur, qui seipsum diligit. Intelligi autem potest is qui talis est hoc modo: si ea quæ facit pro semetipso facit, etiamsi videantur secundum mandatum Dei esse quæ facit. Qui enim pro sua requie patitur aliquid deesse necessitati vel usibus fratris, sive eorum quæ ad animam necessaria sunt, sive quæ ad corpus, manifeste philautus, id est seipsum diligens, deprehenditur: cujus vitii finis interitus est.

INTERROGATIO CLV.

Quomodo apparet qui diligit fratrem secundum mandatum Domini; et quomodo arguitur qui non diligit?

RESP. Charitatis duo ista præcipua signa sunt, cum contristamur et graviter ferimus in iis in quibus læditur ille quem diligimus; et cum vel satis ægimus, ut fiant; vel gaudemus, si provenerint aliqua, in quibus utilitas vel profectus est ejus qui diligitur. Beatus ergo est qui luget super eum qui delinquit, cujus videt vitæ imminere periculum: et gaudet pro eo qui proficit, et lucrum suum deputat profectum proximi sui. Contestatur autem hoc ipsum apostolus Paulus, dicens: *Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra (I Cor. xii);* quod utique secundum rationem charitatis Christi dicebat: *et si glorificatus unum membrum, congaudent omnia membra (Ibid.).* Qui autem talem non habet affectum erga fratrem, certum est quod non secundum charitatem Dei diligit proximum suum. Qui autem non diligit, in eo arguitur quod Joannes ait: *Qui non diligit, manet in morte (I Joan. iii).* Et iterum: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, et viderit fratrem suum necessitatem pati et clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo (Ibid.)?*

INTERROGATIO CLVI.

Qui sunt inimici quos diligere jubemur? et quomodo diligamus inimicos nostros, præstantes ei beneficia tantummodo, aut etiam affectum eis exhibentes? et si hoc possibile est fieri?

RESP. Inimici proprium est lædere et insidiari; et ideo omnis qui quomodocunque lædit aliquem, inimicus dicitur, maxime hi qui peccant. Isti enim, quod in se est, lædunt diversis modis, et insidiantur vel his qui vident vel his qui simul vivunt. Et quoniam ex corpore et anima constat homo, secundum animam quidem diligamus, arguentes, et commoventes, et omni modo ad conversionem eos provocantes. Secundum corpus vero præstemus eis beneficia et misericordiam; et si indigent, victum: quoniam nemo dubitat quin charitas in affectu sit. Quod

autem possibile sit, docuit Dominus per charitatem Dei Patris et per suam obedientiam, usque ad mortem, quam utique pro inimicis adhuc et impiis nobis sustinuit, sicut et Apostolus testatur, dicens: *Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quia cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est (Rom. v)*. Sed et nos ad hoc ipsum cohortatur, dicens: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filii charissimi; et ambulate in dilectione, sicut et Christus dilexit nos, et semetipsum tradidit pro nobis hostiam et oblationem Deo (Ephes. v)*. Nunquam autem præciperet hoc justus et clemens Dominus, nisi utique etiam possibilitatem nobis donasset. Inesse enim hoc naturæ nostræ ostenditur, cum etiam bestiis vel animalibus erga eos qui sibi beneficii aliquid præstiterunt inest naturalis affectus. Quis autem tantum beneficii amicis præstat quantum inimicis? cum nobis causa beatitudinis efficiatur illius de qua dicit Dominus: *Beati estis cum persequentur vos et exprobrabunt, et dicent omne malum adversus vos, mentientes propter me, gaudete et exsultate, quia merces multa est in cælis (Matth. v)*.

INTERROGATIO CLVII.

Quid est quod dicit Apostolus: Irascimini et nolite peccare (Ephes. iv); et, Sol non occidat super iracundiam vestram (Ibid.), cum in aliis dixerit: Omnis amaritudo, vel ira, vel indignatio auferatur a vobis (Ibid.)?

RESP. Arbitror in hoc loco Apostolum secundum imitationem Domini hæc locutum: sicut enim in Evangelio Dominus dicebat (*Matth. v*): Audistis quia dictum est antiquis illud vel illud; et ipse addebat dicens: Ego autem dico vobis hoc vel hoc; ita etiam Apostolus, cum prius meminisset antiquitatis, per hoc quod docitur: *Irascimini et nolite peccare (Ephes. iv)*, paulo post addidit quod ex se erat et quod nobis conveniret, dicens: *Omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor auferatur a vobis (Ibid.)*.

INTERROGATIO CLVIII.

Quid est, Date locum iræ?

RESP. Non resistere malo (*Rom. xii*), secundum quod scriptum est; sed et ei qui te percusserit in dexteram maxillam, præbere et alteram (*Matth. v*), et implere ea omnia quæ sequuntur: vel illud: *Cum persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in alteram (Matth. x)*.

INTERROGATIO CLIX.

Quæ est differentia amaritudinis, et furoris, et iræ, clamoris et irritationis?

RESP. Furoris quidem et iræ differentiam puto in animo constare et motu: quia qui irascitur, intra animum suum adhuc vitium volvit; sicut ex hoc ipso judicatur quod dicit: *Irascimini et nolite peccare (Psal. iv)*; qui vero furit, amplius aliquid per motum gerit. *Furor enim, inquit, eis secundum similitudinem serpentis (Psal. lvi)*. Vehementius vero furorem concitare, irritatio nominatur. Amaritudo autem illa est, cum malitia in corde etiam arte qua-

dam componitur et armatur. Clamor quoque est, cum quis ira vel furore permotus, per vocis indignationes, aut in blasphemiam, aut in maledictionem rapitur.

INTERROGATIO CLX.

Quis est qui a Domino beatificatur pacificus?

RESP. Qui Christi adjutor est, secundum quod dicit Apostolus: *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo (II Cor. v)*. Et iterum: *Justificati ex fide pacem habeamus ad Deum (Rom. v)*. Illa enim alia pax repudiata est a Christo, dicente: *Pacem meam do vobis, non sicut hic mundus dat, etiam ego do vobis (Joan. xiv)*.

INTERROGATIO CLXI.

Quomodo converti quis potest et fieri sicut infans?

RESP. Ipsa lectio Evangelii (*Matth. xviii*) docet nos omnem causam; in qua hoc ostenditur uti ne arrogantiam requiramus vel elationem, sed æqualitatem naturæ cognoscamus, et exæquemus nos eis qui videntur inferiores. Hoc enim est proprie infantium, æquales esse his quibus non nobilitate sed ætate junguntur; donec processu temporis et monitorum nequitia elationis inficiantur venenis.

INTERROGATIO CLXII.

Quid est, prudentem esse sicut serpentem et simplicem sicut columbam (Matth. x)?

RESP. Prudens quidem ut serpens est, qui cum circumspecte et considerate quæ sint possibilia et quæ honesta vel utilia pervidens, doctrinam suam dispensat, et aptat ea arte qua suaderi auditores ad obedientiam possint. Simplex autem ut columba est, qui nec in cor prorsus recipit cogitationem ulciscendi in eos qui lædunt; sed permanet in benefaciendo, secundum quod Apostolus dicit: *Vos autem nolite deficere benefacientes (II Thes. iii)*. Dominus ad prædicationem mittens discipulos, hæc eis præcipiebat: ubi sine dubio opuserat sapientia, ad suadendum eis qui docebantur; et patientia, adversus eos qui insidiabantur. Ut sicut sibi serpens per prudentiam intellexit quam personam ad perstendum aggredi deberet (*Gen. iii*), eam scilicet quæ fragilior videbatur ad persuadendum, quo eam a Deo abstractam, peccato sociaret: ita et nos personam, et mores, et tempus considerare et eligere debemus, et omni modo ita ordinare sermones nostros in judicio, ut possimus abstrahere homines a peccato et sociare Deo.

INTERROGATIO CLXIII.

Quomodo debemus suscipere regnum Dei sicut infans?

RESP. Si tales fuerimus ad doctrinam Domini, qualis est infans in discendo: qui neque contradicit doctoribus, neque rationes et verba componit, adversus eos resistens; sed fideliter suscipit quod docetur, et cum metu obtemperat et acquiescit.

INTERROGATIO CLXIV.

Domino dicente : Qui se exaltat, humiliabitur (Luc. xviii); et Apostolo præcipiente : Nolite superbum sapere (Rom. xi). Et alibi : Arrogantes, superbi, inflati (II Tim. iii). Et iterum : Caritas non inflatur (I Cor. xiii); quis est elatus? et quis est jactans vel arrogans? quis vero superbus? et quis inflatus vel tumens?

RESP. Elatus est qui seipsum effert pro his quæ forte recte vel prospere gesta sunt, et pro hoc magnus sibi videtur et elatus; secundum illum Pharisæum qui et ipse inflatus dici potest (Luc. xviii). Sicut et Apostolus Corinthios arguit, quibus dicit: *Et vos inflati estis (I Cor. iv)*. Jactans autem vel arrogans est ille qui non acquiescit his quæ a prioribus vel majoribus statuta sunt pro utilitate communi, nec acquiescit verbis Apostoli dicentis: *Ut eadem sentiat et unum sapiatis (Phil. ii)*; sed propriam quamdam vitam justitiæ ac sanctitatis inquit. Superbus est, qui etiam nihil usquam in se virtutis ac rectorum gestorum habens, elatus est et erectus, et videri vult se plus esse quam est. Similis autem esse huic potest etiam is qui inflatus dicitur vel tumens, secundum hoc quod Apostolus dicit: *Sed inflatus est, nihil sciens (Col. ii)*.

INTERROGATIO CLXV.

Quid est, Caritas non deonestatur?

RESP. Sicut quis dicat, de statu honestatis suæ non deducitur. Est enim propria quædam honestas charitatis, et habitus ejus atque ornatus: ille sine dubio quem per singulas charitatis virtutes enuntiavit Apostolus (I Cor. xiii): quæ singulæ honestates quædam ejus sunt et ornatus.

INTERROGATIO CLXVI.

Scriptura dicente : Nolite gloriari neque loqui alta (I Reg. ii), et Apostolo confitente : Quia quæ loquor, non secundum Deum loquor; sed sicut in insipientia, in hac substantia gloriandi (II Cor. xi). Et rursum : Factus sum insipiens gloriando (II Cor. xii). Et iterum ipso dicente : Quia qui gloriatur, in Domino gloriatur : quæ est gloriatio in Domino et quæ est culpabilis gloriatio? (I Cor. i, II Cor. x.)

RESP. Apostoli quidem manifestum est propositum, quod adversus vitia loquebatur. Non enim ut seipsum commendaret hæc dicebat, sed ut quorundam insolentiam et arrogantiam retunderet. Gloriatio ergo in Domino est, cum quis ea quæ recte gerit non sibi, sed Domino ascribit, dicens: *Omnia possum, sed in eo qui me confortat Christus (Phil. iv)*. Culpabilis autem gloriatio est, et duplici ratione dignoscitur: vel secundum hoc quod dicit: *Quoniam laudabitur peccator in desideriis animæ suæ (Psal. ix)*; et: *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate (Psal. li)?* vel secundum illud, cum faciunt aliquid boni operis: *ut videantur ab hominibus (Matth. vi)*; et per hoc ipsum quod volunt laudari, gloriantur in his quæ fecerunt. Sed hujusmodi homines etiam sacrilegi designantur, cum gratiam quæ a Deo donata est propriam faciunt, et gloriam quæ debetur Deo in semetipsos convertere conantur.

A INTERROGATIO CLXVII.

Qualem intellectum vel prudentiam a Deo petere debemus? vel quomodo eam possumus promereri?

RESP. Intellectus quidem quis sit ab ipso Domino per prophetam discimus, dicentem: *Non gloriatur fortis in fortitudine sua; neque gloriatur dives in divitiis suis; sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, in intelligendo et cognoscendo Dominum (Jer. ix)*. Et iterum per Apostolum sic dicit: *Sed intelligentes, quæ sit voluntas Domini (Ephes. v)*. Qui rursus ait: *Prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus, vita est et pax (Rom. viii)*. Possumus autem hoc modo promereri, si faciamus illud quod scriptum est: *Vacate et cognoscite, quoniam ego Dominus sum (Psal. xlv)*; et si credimus omne verbum Dei verum esse: *Si enim, inquit, non credideritis, neque intelligetis (Isai. vii)*.

INTERROGATIO CLXVIII.

Si Dominus dat sapientiam, et a facie ejus scientia et intellectus est (Prov. xi); et si, alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ (I Cor. xii); quomodo increpat Dominus discipulos suos dicens : Quia adhuc et vos insensati estis, et non intelligitis (Matth. xv)? et Apostolus culpatur Galatas insensatos (Gal. iii)?

RESP. Si quis scit bonitatem Domini, volentis omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem verbi veritatis venire (I Tim. ii); et studium Spiritus sancti didicit, qui unicuique dividit gratiam Dei; iste cognoscit tarditatem intellectus non ex culpa ejus descendere qui dona distribuit, sed eorum qui desidia et infidelitate sua id suscipere non merentur. Et ideo recte culpatur insipiens vel insensatus, qui velut sole orto claudit oculos suos ne videat, sed in tenebris ambulet.

INTERROGATIO CLXIX.

Si ab aliquo quid beneficii consequimur, quomodo poterimus et Domino digne et integre gratias agere, et ei qui beneficium præstitit? Quali mensura uti debemus in utroque?

RESP. Si Deum auctoritatem et consummatorem omnium honorum esse credamus; eum vero per quem boni aliquid consecuti sumus ut ministrum Dei gratiæ et muneris agnoscamus.

INTERROGATIO CLXX.

Quid est dignum vel sanctum, Græci ὁσιον dicunt? et quid est justum?

RESP. Ὅσιον quidem, id est, sanctum vel dignum esse arbitror hoc quod decet et debetur ab inferioribus deferri superioribus, secundum hanc ipsam rationem qua eminentiores videntur. Justum autem hoc, quod operis pro merito unicuique tribuitur. Et in illo quidem alio optimorum quorumque indicatur obsequium, in hoc vero tam boni quam mali retributio designatur.

INTERROGATIO CLXXI.

Quomodo dat quis sanctum canibus, et mittit margaritas ante porcos (Matth. vii)? aut quomodo accidit illud quod additur : Ne forte conculcent aut pedibus, et conversi dirumpant vos? (Ibid.)

RESP. Manifeste nobis tradidit Apostolus ex his quæ adversus Judæos dicit: *Quia qui in lege gloria-*

ris per prævaricationem legis Deum inhonoras (Rom. 11). Injuriam ergo hanc quam per prævaricationem legis verbo Dei inferre dicuntur hi de quibus sermo est, prohibet hic et abdicat Dominus. Et quia evenit ut etiam infideles et non credentes, cum vident nos prævaricari mandata, contemptum habeant religionis et doctrinæ Domini, et ex ipsis his arguunt nos quæ scripta sunt in lege nostra, et velut rumpant nos, et afficiant exprobrantes et confundentes, tanquam legis propriæ transgressores.

INTERROGATIO CLXXII.

Quomodo Dominus aliquando quidem prohibet portare sacculum vel peram in via (Luc. x); aliquando autem dicebat: Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram: et qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, et emat gladium (Luc. xxii).

RESP. Hoc explanat ipse Dominus dicens (Ibid.): *Quia oportet adhuc compleri in me quod dictum est; quia cum iniquis deputatus est (Esa. LIII).* Denique posteaquam completa est prophetia de gladio ait ad Petrum: *Converte gladium in locum suum Omnes enim qui gladium accipiunt, in gladio peribunt (Matth. xxvi).* Ita ut non videatur præceptum esse quod dicitur: *Nunc qui habet sacculum, tollat similiter et peram; Et qui non habet gladium, vendat vestimentum suum, et emat gladium;* sed prophetia prædicentis Domini, quia futurum erat ut apostoli, obliiti gratiæ Domini et legis ejus, assumerent gladium. Quod autem videtur quasi imperativo modo dici propositio hæc verbi futura, in Scripturis propheticis satis frequenter invenitur, sicut est illud: *Fiant filii ejus orphanæ, et diaboli stet a dextris ejus (Psal. cviii);* et multa alia similia.

INTERROGATIO CLXXIII.

Quid est, Panem substantivum da nobis hodie, quod in oratione dicere jubemur?

RESP. Cum operantes manibus memores simus Domini dicentis: *Nolite solliciti esse animæ vestræ, quid manducetis, aut quid bibatis (Luc. xii).* Et Apostoli præcipientis: *Operamini, ut habeatis unde præstare possitis necessitatem patienti (Ephes. iv).* Id est, cum non ad proprios usus, sed pro mandato Domini operamur: *Quoniam dignus est operarius mercede sua (Luc. x);* tunc substantivum panem, id est, qui vitam quotidianam substantiæ nostræ conferat, a Deo poscimus, et non a nobis ipsis præsumimus; sed ut necessitati, in quantum sufficit, satisfiat, et agnoscamus eum qui sufficientiam præstat.

INTERROGATIO CLXXIV.

Si omni volenti accedere ad sorores oportet indulgere: an certis quibusque et personis et temporibus? vel quomodo videndæ sunt sorores?

RESP. De his superius diximus jam sufficienter, quia nec ad virum vir accedere utcumque et sine causa ex arbitrio suo vel potestate debet, sed cum omni observatione, probante eo qui præstet; id est, ut vel prosit quis ei quem videt, vel proficiat ex eo. Quanto magis erga mulieres id observare convenit majore cautela. Si quis ergo meminerit Domini dicentis: *Quia de omni sermone otioso reddes rationem in die judicii (Matth. xii),* timebit in omni ne-

gotio hanc sententiam. Acquiescendum est enim et sancto Apostolo dicenti: *Sive manducetis, sive bibatis, sive aliud quid faciatis, omnia in gloriam Dei facite (I Cor. xiv).* Et iterum: *Omnia ad ædificationem fiant (Ibid.).* Nihil ergo vel otiose vel inutiliter agendum est: sed certus quis, et certo tempore, et certo in loco, et certis personis vel apparere, vel loqui debet: ut excludatur omnis nefanda suspicio, et servemus sine offensione esse apud omnes, et ad ædificationem fidei unicuique apparere. Certe solum ad solam accedere, nulla religionis ratio permittit. Melius est enim esse duo quam unus: simul enim et fidelius et tutius res geritur. *Væ enim uni; quia si ceciderit, non est alius qui erigat eum (Eccl. iv).*

INTERROGATIO CLXXV.

Si quis habet aliquod vitium quod corrigere non potest, et frequenter notatus in pejus proficit, si eum expedit intermittere?

RESP. Et de hoc alibi jam diximus quia oportet peccantes corrigere patienter, secundum eum quem supra ostendimus modum a Domino positum (Matth. xviii). Quod si non sufficit ei ad emendationem, sicut illi Corinthio (I Cor. 11), objurgatio hæc quæ fit a pluribus; sicut gentilis de reliquo et publicanus haberi debet, qui ejusmodi est. Quia ei parcere quem Dominus condemnavit nulli tutum est, maxime cum Dominus dicat: *Quia expedit unicuique ut unum oculum, aut unam manum, vel unum pedem perdat, et ita intret in regnum (Matth. xviii),* quam dum parcat uni ex his membris, totum corpus mittatur in gehennam ignis, ubi est fletus et stridor dentium. Sed et Apostolus de his ipsis testatur, dicens: *Quia modicum fermentum totam massam corrumpit (Gal. v).*

INTERROGATIO CLXXVI.

Si quis contristetur quia ei non permittitur facere illud quod non potest apte et recte facere, si debemus ei permittere?

RESP. Et de his jam dictum est in multis, quia propria voluntate nulli quidquam facere permittendum est, sed judicio et probatione, vel multorum, et eorum qui præsent. Qui autem non obtemperat his, sententiam præsumptoris et contradicentis excipiat.

INTERROGATIO CLXXVII.

Quomodo debent fortiores fratres infirmitates infirmorum portare?

RESP. Portare est tollere et curare, secundum quod scriptum est: *Ipse infirmitates nostras tulit, et ægritudines nostras portavit (Isa. LIII).* Non quia in semetipso susceperit infirmitates, sed quia abstulit eas ab his in quibus erant et curavit eos. Ita ergo et hic pœnitentia interveniente curabuntur infirmiores, ex constantia et integritate fortiorum: qui dicuntur portare, id est, exportare et auferre infirmitates eorum qui invalidi sunt.

INTERROGATIO CLXXVIII.

Quid est, Invicem onera vestra portate (Gal. ix)? et quam legem Christi adimplebimus hoc facientes?

RESP. Idem est quod in superioribus explanavimus. Gravia enim sunt onera peccati quæ trahunt

animam in profundum inferni; quæ a nobis invicem auferimus et portamus, id est exportamus, ad conversionem provocantes eos qui peccant. Portare autem pro auferre et exportare consuetudo est etiam ritu provincialium dici, sicut et ego sæpe audisse me memini. Legem autem Christi replere, illius qui dixit: *Non veni vocare justos, sed peccatores in penitentiam* (Luc. v).

INTERROGATIO CLXXIX.

Domino docente nos, orandum esse ut ne intremus in tentationem; sed oportet orare ne accidant nobis dolores corporales: vel si incidimus in eos, quomodo oportet ferre?

Resp. Non discrevit tentationum qualitatem, sed generaliter præcepit orandum esse ne intremus in tentationem. Si vero incidimus, ut det nobis exitum evadendi; et ut sustinere possimus, a Domino posci oportet, ut possimus implere quod est dictum: *Quia qui permanserit in finem, hic salvus erit* (Matth. x).

INTERROGATIO CLXXX.

Quis est adversarius noster? et quomodo ei consentire debemus in via?

Resp. Hic specialiter Dominus eum, qui auferre quid a nobis conatur, adversarium nominavit. Consentimus autem ei, si servemus præceptum Domini dicentis: *Si quis autem voluerit tecum iudicio contendere, et auferre tunicam tuam, dimitte ei et pallium* (Matth. v). Quod et in omnibus fideliter observari oportet.

INTERROGATIO CLXXXI.

Si bonum est statuere ad certum tempus, verbi causa, abstinere se tali vel tali cibo sive potu?

Resp. Domino dicente: *Non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui me misit* (Joan. vi), omnis hujuscemodi definitio incongrua est. Quod sciens David, dicebat: *Juravi, et statui custodire iudicia justitiæ tuæ* (Psal. cxviii), et non meæ voluntatis. Et iterum Dominus: *Non mea voluntas, sed tua fiat* (Luc. xxi).

INTERROGATIO CLXXXII.

Si quis voluntate peccaverit, condemnatur? an etiam ille qui per ignorantiam extra veritatem aliquid fuerit locutus?

Resp. Judicium Dei etiam in his qui per ignorantiam peccant manifestum est, cum dicit: *Quia qui nescit, et non fecerit digna, plagis vapulabit paucis* (Luc. xii). Ubique tamen digne gesta penitentia veniæ spem præsumat.

INTERROGATIO CLXXXIII.

Si quis cogitaverit tantum facere aliquid, et non fecerit, si et ipse mendax iudicandus est?

Resp. Si secundum mandatum est quod cogitavit facere, non ut mendax, sed ut contemptor a Domino condemnatur.

INTERROGATIO CLXXXIV.

Si quis præventus fuerit ut definiat aliquid agere eorum quæ non placent Deo, quid oportet magis irritum revocare, quod male fuerat definitum, an timore eo, ne mendax sit, implere peccatum?

Resp. Cum dicat Apostolus: *Non quod ex nobis ipsis idonei simus cogitare aliquid quasi ex nobis*

(I Cor. iiii). Et Dominus nihilominus: *Quia non possum ego a meipso facere quidquam* (Joan. v). Et rursum: *Verba quæ ego loquor vobis, a me ipso non loquor* (Joan. xiv). Et in alio quoque loco: *Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui me misit Patris* (Joan. vi); penitentiam debet agere primo, qui ita aliquid temere definiit, quodcumque illud fuerit quod definitum est. Quia ne ipsa quidem bona propria auctoritate et definitione facere oportet; multo autem magis ea quæ non placent Deo, statuere non licet. Quia autem oportet et in irritum revocare quæcumque ex præsumptione contra mandatum Domini statuuntur, manifeste ostenditur in apostolo Petro; qui temere quidem statuerat et dixerat: *Non lavabis pedes meos in æternum* (Joan. xiiii). Audiens autem a Domino definitam sententiam: *Quia si non laveris te, non habebis partem mecum* (Ibid.), statim mutavit definitionem suam et ait: *Domine, non tantum pedes, sed et manus, et caput* (Ibid.).

INTERROGATIO CLXXXV.

Si is cui commissa est dispensatio eorum quæ Domino offeruntur, necessitatem habet implere quod dicit mandatum: Omni petenti te da: et eum qui vult abs te mutuum sumere non avertas?

Resp. Hoc quod dictum est: *Omni petenti te da* (Luc. vi): Et: *volentem mutuari abs te, non avertas* (Matth. v); quasi tentationis habet locum, sicut ex consequentibus demonstratur. Propter malos enim præceptum est, non principaliter, sed quasi quod in necessitate fieri debet, principale enim præceptum Domini est: *Vende omnia tua bona, et da pauperibus* (Matth. xix). Et iterum: *Vendite bona vestra, et date eleemosynam* (Luc. xii). Quod ergo aliis delegatum est vel deputatum, in alios transferre non est absque discrimine, Domino dicente: *Quia non sum missus, nisi ad oves perditas domus Israel. Et quia non est bonum tollere panem filiorum, et mittere canibus* (Matth. xv); sed et abs te ipse iudicare debes quod justum est.

INTERROGATIO CLXXXVI.

Quod si frater nihil habens proprium petatur ab aliquo hoc ipsum quo vestitus est, quid debet facere, maxime si nudus sit ille qui petit?

Resp. Sive nudus, sive malus, id est, sive veram necessitatem patiat, sive fallit, vel si quid aliud est, semel dictum est quia dare vel accipere non est omnium, sed illius solius cui commissum est istud officium. Qui utique cum omni providentia et cautela hujuscemodi dispensationem debet implere, ut possit unusquisque in quo vocatus est permanere.

INTERROGATIO CLXXXVII.

Quomodo potest quis sine charitate tantam fidem habere, ut montes transferat, aut substantiam suam pauperibus dividat, et corpus suum tradere ut ardeat (I Cor. xiii)?

Resp. Si memores simus Domini dicentis: *Facient enim omnia, ut videantur ab hominibus* (Matth. xxiii). Sed et illud quod respondit illis dicentibus: *Domine, nonne in tuo nomine daemonia ejecimus? et in tuo nomine virtutes multas fecimus* (Matth. vii)? cum ait

ad eos : *Nescio vos unde sitis ; non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates, quod utique alienum est a charitate Dei. Si ergo horum meminimus, facile quæ dicta sunt advertimus. Quia autem gratiam Dei vel donum accipiunt etiam indigni, non est novum aut mirum. Deus enim in tempore hoc benignitatis et patientiæ suæ, etiam solem suum oriri facit super bonos et malos (Matth. v). Interdum autem etiam ad profectum eorum qui adhuc infideles sunt, ut gloria ejus multiplicetur, secundum quod et Apostolus dicit : Quia quidam per invidiam et contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem Christum annuntiant (Phil. i) ; et addidit dicens : Veruntamen omni modo sive occasione, sive veritate Christus annuntietur, in hoc ego gaudeo (Ibid.).*

INTERROGATIO CLXXXVIII.

Quis est qui abscondere dicitur talentum et propterea condemnatur (Matth. xxv) ?

RESP. Qui quamcunque gratiam Dei detinet et assumit in suis usibus, et non ad aliorum utilitatem, iste tanquam occultati talenti crimine condemnatur.

INTERROGATIO CLXXXIX.

Quid est immunditia, et quid est impudicitia ?

RESP. Immunditiam quidem lex ostendit. Hoc enim nomine usa est super his qui invitati per naturalem necessitatem patiebantur ea quæ homines pati consueverunt. Impudicitia vero mihi videtur esse, cum quis naturalem libidinis motum impudentius et inverecundius concitat et irritat.

INTERROGATIO CXC.

Quid est proprium furoris ? et quid est proprium indignationis justæ ? et quomodo aliquoties quasi ab indignatione incipientes inveniuntur decidere in furorē ?

RESP. Furoris quidem proprium est, concitatio animæ mala meditantis adversus eum, qui se concitat et irritat. Indignationis vero justæ proprium est, peccantem corripere eo affectu vel proposito quo avertimur a peccatis ; et quod displicet nobis, quod non recte gestum est. Quod autem interdum a bono incipiens anima decidit in malum, nihil mirum est. Multa enim invenies hujuscemodi, propter quod meminisse oportet sacræ Scripturæ, dicentis : *Juxta semitam scandalum posuerunt mihi (Psal. cxxxviii)*. Et iterum : *Nisi enim quis legitime certaverit, non coronabitur (II Tim. ii)*. Et ideo in omnibus observanda est rerum mensura, et tempus, et ordo quia ex aliqua horum causa accidit ut id quod videtur bonum inveniatur malum.

INTERROGATIO CXCI.

Ex quibus fructibus probari debet is qui ex affectu arguit fratrem peccantem ?

RESP. Primo omnium ex eo quod præcipuum est, si cum misericordia redarguit, et est in eo illud quod dixit Apostolus : *Quia si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra (II Cor. xii)*. Vel illud : *Quis scandalizatur, et ego non uror ? (II Cor. xi)*. Tum deinde, si in omni peccato similiter affligitur et contristatur, et erga omnes qui peccant, vel si in se

delinquat aliquis, vel in alium, similiter contristatur et luget. Et si arguens observat illam regulam quam Dominus posuit, id est, ut inter semetipsum solum, vel alio uno, vel duobus adhibitis (Matth. xviii). Super omnia autem, si observat quod dixit Apostolus : *cum omni patientia (II Tim. iii)*.

INTERROGATIO CXCI.

Si oportet eos qui ingrediuntur ad fratres statim artificia discere ?

RESP. Qui præsent, probent ; ut quem sociari voluerint corpori congregationis, artibus erudiant diversis, secundum modum et qualitatem propriæ ætatis et conditionis : ut verbi gratia : si ad meditanda vel agenda spiritualia minus inveniatur idoneus, alterius negotii sollicitetur occupationibus, ne torpentem otio atque vacantem Satanæ expositum quodammodo suis telis occupet. Dicit enim Apostolus : *Qui non laborat, non manducet (II Thes. iii)*. Et Salomon : *Otiositas inimica est animæ.*

INTERROGATIO CXCV.

Si quis non desiderio corrigendi fratres arguat eum qui delinquit, sed sui vitii explendi gratia ; quomodo oportet hunc corrigi, si post multam communicationem in eisdem permaneat ?

RESP. Iste velut suis commodis prospiciens et primatus desiderans notetur, et emendationis ei modus ex institutionum discipulis intimetur. Quod si permanserit in obstinatione, manifesta est sententia eorum qui non poenitent pro delicto.

INTERROGATIO CXCVI.

Qualibus correptionibus uti oportet inter fratres ad emendationem eorum qui delinquant.

RESP. Hoc sit in judicio positum eorum qui præsent, vel quanto tempore, vel quali modo corripere debeant : quia et ætas et eruditio multam haberi facit differentiam poenitentiam.

INTERROGATIO CXCVII.

Si in omni peccato, sive secundum cogitationes, sive secundum verbum, sive secundum actum, Satanam in causa esse convenit dici ?

RESP. Generaliter arbitrari quod Satanæ ipse per seipsum causa peccati existere nulli potest ; sed motibus animæ nostræ, sive naturalibus, sive etiam ex vitio conceptis abutitur ad voluntatem malitiæ suæ ; et de nostris nos motibus, si forte non vigilemus, trahit in hoc quod ipsi gratum est, id est, in peccatum. Naturalibus ergo motibus nostris abutitur : sicut illud quod in Domino facere conatus est, cum cum sensisset esurire, ait ad eum : *Si Filius es Dei, dic ut lapides isti panes fiant (Matth. iv)*. Motibus autem ex vitio acquisitis abutitur, sicut fecit in Juda : quem quoniam cupidum vidit et avaritiæ morbo ægrotantem, abusus hoc vitio ejus, usque ad prodicionis eum, ob triginta argenteorum lucrum, pertraxit ruinam (Luc. xxii). Quia autem mala ex nobis ipsis oriuntur, manifeste ostendit Dominus dicens : *Quia de corde procedunt cogitationes malæ, et reliqua. (Matth. xv)*. Hoc autem accidit eis qui per negligentiam inculta et squalentia naturalium in se bonorum semina derelinquunt, dicente Salomone : *Quia sicut agricultura, ita vir insapiens ; et sicut*

vineæ, ita homo cui deest prudentia; et si relinquas A eam, fiet deserta, et ascendit in ea spinæ, et erit derelicta (Prov. xxiv). Huic ergo animæ quæ ex hujusmodi negligentia squaluerit, et in desertum venerit, consequens est suspicere illam sententiam quæ dicit: Spinæ et tribuli oriuntur in te (Gen. iii), et pati illud quod scriptum est: Expectavi ut faceret uvas; fecit autem spinas (Isai. v), de qua dixerat: Plantavi vineam Soreth, et tunc merito dicitur ad eam illud quod per Jeremiam prædictum est a Domino, dicente: Ego te plantavi vineam fructiferam, totam veracem, quomodo conversa es in amaritudinem vineæ alienæ (Jer. ii).

INTERROGATIO CXCVI.

Si quis relinquens fiscalia debita, intret ad fratres, et parentes ejus pro ipso exigantur et tribulentur; si non affert hoc culpam aliquam, vel his qui eum susceperunt, vel illi ipsi qui ita egerit? B

RESP. Dominus noster Jesus Christus his qui interrogaverunt se: Si licet dari censum Cæsari, aut non; ait: Ostendite mihi denarium, cujus habet imaginem et subscriptionem (Matth. xxi)? Cum autem dixissent quia Cæsaris, respondit dicens: Reddite ergo quæ Cæsaris sunt, Cæsari, et quæ Dei sunt, Deo (Ibid.). Et hoc ergo manifeste docemur quia hi obnoxii sunt tributis Cæsaris, apud quos invenitur Cæsaris census et imago. Si quid ergo tale etiam iste veniens ad fratres secum detulit, obnoxius est ad exsolvendum debitum. Si vero omnibus derelictis in manibus propinquorum abscessit, nullus vel ipsi vel fratribus scrupulus debet existere.

INTERROGATIO CXCVII.

Si oportet eum qui præest, extra eam quæ sororibus præest, loqui aliquid quod ad ædificationem fidei pertineat virginibus?

RESP. Et quomodo servabitur præceptum illud Apostoli dicentis: Omnia vestra honeste et secundum ordinem fiant (I Cor. xiv)?

INTERROGATIO CXCVIII.

Si convenit eum qui præest cum ea quæ sororibus præest frequenter loqui; et maxime si aliquid de fratribus pro hoc læduntur?

RESP. Apostolo dicente: Ut quid enim libertas mea judicatur ab alia conscientia (I Cor. x)? bonum est imitari eam dicentem: Quia non sum usus potestate mea, ne offendiculum aliquod darem Evangelio Christi (II Cor. ix). Et quantum fieri potest, et rarius videndæ sunt, et brevior est sermocinatio instituenda.

INTERROGATIO CXCIX.

Si oportet, cum aliqua soror confitetur quodcumque delictum suum presbytero, etiam matrem monasterii adesse?

RESP. Honestius mihi videtur esse et religiosius, ut per seniores matrem presbyter, si quid illud sibi videtur, statuatur, et modum vel tempus poenitentiae imponat ad emendationem ejus quæ corrigi desiderat a peccato. Non est enim honestatis, ut arbitror, aut ordinis, ut aliquis sine testimonio matris illius, quæ præest, vel cum paucis, vel cum pluribus statuatur aliquid, vel loquatur.

INTERROGATIO CC.

Si oportet gesta turpia vel obscena confidentem inverecundius pronuntiare omnibus, aut certis quibusque et quibus illis?

RESP. Confessio peccatorum hanc habet rationem quam habet vulnus aliquod corporis vel passio quæ medico demonstranda est. Sicut ergo non omnibus quis vitia vel vulnera corporis sui revelat, nec quibuslibet, sed his tantummodo qui summæ peritiæ testimonium habent, et curæ ac medelæ disciplinam; ita et confessio peccatorum fieri debet apud eos tantummodo qui curare hæc prævalent ac emendare, secundum quod scriptum est: Vos qui fortiores estis, infirmitates infirmorum portate (Gal. vi), hoc est, exportate et auferite per curationem.

INTERROGATIO CCI.

Si ignorante matre seniore presbyter aliquid fieri præcipiat sororibus, recte videbitur indignari senior mater cum ipsa nescierit?

RESP. Et valde: alioquin janitori præcipit frustra ut vigilet, si alius in domo vult quodlibet disponere. Sic et Aaron cum absente et ignorante Moysè in populo quippiam præsumit (Exod. xxxii), conflato idolo, tam super se quam super reliquum populum inducit grave peccatum. Ab hoc idololatricæ reatu Paulus Corinthiis provisum esse voluit, quibus pro corrigendo eo qui patris uxorem violaverat, licet corpore absens scribit: Congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi (I Cor. iii). Timotheo etiam quamvis proposito omnibus, de utendo modico vino præcipit. Quædam ordinantur a diversis personis, disponente seniore, qui habere possunt congregationem; quædam vero nullatenus, nisi præsentem seniore, et præcipue in conventu sororum. Siquidem discipuli, qui etiam potentia virtutis Dei multa signa operabantur, a quodam spiritu immundum ejicere non possunt, nisi prius magister hunc ad se allatum reddidit sanum (Matth. xvii). Ne vero persona potens disponere per se quid præsumat in congregatione, absque eo ad quem cura pertinet animarum, hinc colligitur, quoniam rarius sanitates contulit Dominus a majore persona rogatus, ut reguli filio et servo centurionis, quam forte his qui, liberi ab imperio alieno, suo vivebant arbitrio, ut docet mulier illa peccatrix quæ per se currit ad medicum salutis.

INTERROGATIO CCII.

Si potest impedire propositum sancti hominis Satanas, quia scriptum est: Ego quidem Paulus semel et bis venire volui ad vos et impedivit nos Satanas (I Thess. ii).

RESP. Eorum quæ in Domino geruntur quædam quidem solo proposito et judicio animæ efficiuntur, quædam etiam per corpus adimplentur, id est, vel labore, vel patientia corporis. Quæcumque ergo in animæ proposito consistunt, hæc impedire nullo modo potest Satanas; ea vero quæ etiam ministerio corporis adimplentur, frequenter, permissu tamen Dei, impediri possunt, ad probationem ejus qui impeditur, ut appareat si a bono proposito nequaquam per hujusmodi impedimenta mutatur. Sicut hi qui

super petram seminati dicuntur, quod ad præsens A quidem audientes verbum cum gaudio susceperunt, facta autem tribulatione vel persecutione, continuo recesserunt (*Luc. xviii*). Vel certe si permanserint in bonis, majoribus præmiis digni sunt, quasi in certamine vicerint: sicut et ipse Apostolus, cum frequenter proposuisset Romam proficisci, et prohibitum se esse fatetur, tamen non cessavit a proposito usquequo quod proposuerat expleret (*Rom. i*). Sed per patientiam sustinuit, sicut sanctus Job, qui tanta a diabolo passus est, cogente se loqui aliquid impium adversus Deum, et in nullo penitus, nec in sermone quidem, regulam pietatis excessit, quo minus ea sentiret de Deo quæ pia erant. Sicut scriptum est de eo: *Quia in his omnibus nihil peccavit Job labiis suis in conspectu Domini, nec dedit insipientiam Deo (Job i)*.

INTERROGATIO CCHII.

Quomodo fit aliquis in præsentis sæculo stultus?

RESP. Si timeat sententiam Domini dicentis: *Væ qui prudentes sunt apud seipos, et in conspectu suo sapientes (Isa. v)*. Et imitetur eum qui dixit: *Sicut jumentum factus sum apud te (Psal. lxxii)*. Et omnem arrogantiam prudentiæ abiciens, non prius credat sensibus suis inesse aliquid boni, quam mandato Domini illuminetur, ut intelligat quid est quod placeat Deo, sive in opere, sive in verbo, sive in cogitatione, secundum quod et Apostolus dixit: *Confidentiam autem talem habemus in Christo ad Deum: non quia a nobis ipsis idonei sumus cogitare aliquid, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est (II Cor. iii)*.

Explicit Regula sancti Basilii episcopi.

CODICIS REGULARUM PARS SECUNDA

REGULÆ SS. PATRUM OCCIDENTALIUM AD MONACHOS.

SANCTORUM

AURELIANI ET FERREOLI

ARELATENSIS ET UCETENSIS EPP.

REGULÆ AD MONACHOS.

(*Vide Patrologiæ tom. LXVIII, col. 385, et tom. LXVI, col. 959.*)

SANCTI COLUMBANI

ABBATIS ET CONFESSORIS

REGULA CŒNOBIALIS CUM PŒNITENTIALI.

(*Vide tom. LXXX Patrologiæ, col. 209.*)

REGULA TARNATENSIS MONASTERII.

(*Vide tom. LXVI Patrologiæ, col. 977.*)

SANCTI ISIDORI

HISPALENSIS EPISCOPI

REGULA MONACHORUM.

DE ISIDORO EJUSQUE REGULA VETERUM TESTIMONIA.

Martyrologium Rom. pridie Nonas April.

Hispani in Hispania S. Isidori episcopi, sanctitate et doctrina conspicui; qui zelo Catholicæ fidei, et observantia Ecclesiasticæ disciplinæ Hispanias illustravit.

PATROL. CIII.